

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Přírodovědecká fakulta

Katedra demografie a geodemografie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2014

Kateřina Rešová

Univerzita Karlova v Praze

Přírodovědecká fakulta

Demografie

Demografie se sociální geografii

Kateřina Reřov

Věk pŕi sŕatku v eske republice: Trendy a specifika

Age at marriage in the Czech Republic: Trends and specifics

Bakalarska pŕce

Vedoucí zaverene pŕce: RNDr. Klára Hulikova Tesárková, Ph.D.

Praha, 2014

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze, 12. 5. 2014

.....

Zde bych ráda poděkovala RNDr. Kláře Hulíkové Tesárkové, Ph.D. za odborné vedení této závěrečné práce, její rady a cenné připomínky k následujícímu textu. Chtěla bych tímto také poděkovat své rodině za podporu, kterou mi projevovala během celého mého studia.

Věk při sňatku v České republice: Trendy a specifika

Abstrakt

Cílem práce je analyzovat a zhodnotit časování vstupu do manželství v průběhu let 1993–2012, tedy od vzniku České republiky, se zaměřením zejména na věk při vstupu do prvního manželství. Práce se zaměřuje také na základní charakteristiku vztahu mladých lidí k manželství a rovněž uvádí možné důvody odsunu manželství do vyššího věku. Jako hlavní ukazatele byly použity průměrný věk při prvním sňatku, dolní kvartil rozložení tabulkových sňatků, věkový medián, horní kvartil rozložení tabulkových sňatků či pravděpodobnost uzavření sňatku svobodnými snoubenci dle věku. Tyto ukazatele vychází ze spočtených jednovýchodných tabulek sňatečnosti svobodných. Dále je zde podrobněji diskutováno téma rozdílu věků mezi snoubenci.

Klíčová slova: věk při sňatku, Česká republika, sňatečnost, tabulky sňatečnosti

Age at marriage in the Czech Republic: Trends and specifics

Abstract

The purpose of this thesis is to analyse and evaluate the timing of the entry of single persons into marriage during the years 1993 to 2012, it means from the year of the Czech Republic establishment, with the main focus on the age at the first marriage. The work focuses on the current trend of young people entering into the institution of marriage along with the possible reasons for postponing marriage to a later age. As the main indicators the average age at the first marriage, the lower quartile of density function of nuptiality life tables, the age median, the upper quartile of density function of nuptiality life tables or the probability of the first marriage according to age were used. These indicators come from the computed nuptiality life tables of single persons. The age difference between groom and bride is discussed in detail.

Keywords: age at marriage, Czech Republic, nuptiality, nuptiality life tables of single persons

OBSAH

Přehled použitých zkratk	8
Seznam obrázků	9
Seznam tabulek	10
1 Úvod	11
2 Teoreticko-metodologická východiska práce	14
2.1 Teoretické pozadí studované problematiky	14
2.2 Zdroje dat	16
2.3 Použit metody analýzy a zpracování dat	17
2.3.1 Konstrukce jednovýchodných tabulek sňatečnosti svobodných osob	17
2.3.2 Konstrukce dvojevchodných tabulek sňatečnosti svobodných osob	19
2.3.3 Výpočty použitých ukazatelů	20
3 Základní charakteristika vztahu mladých lidí k manželství spolu s možnými faktory působícími na odsun sňatku do vyššího věku	21
3.1 Vývoj počtu uzavřených sňatků a situace sňatečnosti od přelomu 80. a 90. let do současnosti	22
3.2 Důvody mladých osob k uzavření či neuzavření manželství	24
3.3 Možné faktory odsouvání prvního sňatku do vyššího věku	27
4 Analýza věku pŕi sňatku v České republice	29
4.1 Časování prvních sňatků mužů a žen.....	29
4.2 Analýza věkového rozložení tabulkových sňatků pro vyjádření změny časování sňatečnosti.....	32
4.3 Vkov specifické pravděpodobnosti uzavření sňatku svobodnými osobami	36
4.4 Celková intenzita sňatečnosti svobodných osob	40
4.5 Rozložení počtu sňatků dle vzájemného věku svobodných snoubenců.....	43
4.6 Věková homogamie a heterogamie manželských párů.....	46
4.6.1 Výše rozdílů věku snoubenců.....	48
5 Závěr	52

Seznam pouŕit literatury	55
Seznam pouŕitch datových zdrojů	59
Seznam pŕiloh	60
Pŕilohy	61

PŔEHLED POUŽITÝCH ZKRATEK

R	eska republika
SR	eska socialistická republika
ČSSR	eskoslovenska socialistická republika
S	esky statisticky urad
FS	Federální statisticky urad
SSR	Slovenská socialistická republika

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1: Vývoj absolutního počtu uzavŕench sňatků v letech 1989–2012 na území České republiky	23
Obr. 2: Vývoj ukazatele hrub míry sňatečnosti v letech 1989–2012 v České republice	24
Obr. 3: Vývoj dolního kvartilu rozložení tabulkových sňatků, věkového mediánu a horního kvartilu rozložení tabulkových sňatků mužů a žen v letech 1993 až 2012 v České republice.....	34
Obr. 4: Vývoj pravděpodobností uzavŕen sňatku svobodnm mužem dle věku ve vybraných letech na území České republiky	38
Obr. 5: Vývoj pravděpodobností uzavŕen sňatku svobodnou ženou dle věku ve vybraných letech na území České republiky	38
Obr. 6: Vývoj tabulkov prvosňatenosti svobodných mužů a jejich pŕmrnho věku pŕi prvním sňatku v pŕbhu let 1993–2012 v České republice.....	42
Obr. 7: Vývoj tabulkov prvosňatenosti svobodných žen a jejich pŕmrnho věku pŕi prvním sňatku v pŕbhu let 1993–2012 v České republice.....	42
Obr. 8: Poloha „těžiště“ sňatků dle vzájemného věku svobodných snoubenců v roce 1993 v České republice	45
Obr. 9: Poloha „těžiště“ sňatků dle vzájemného věku svobodných snoubenců v roce 2012 v České republice.....	45
Obr. 10: Vzjemn věk svobodných snoubenců dle polohy maxima uzavŕench sňatků v letech 1993–2012 v České republice.....	46

SEZNAM TABULEK

Tab. 1: Průměrný věk muu a žen pŕi prvním sňatku v letech 1961–1988 na území SR30	30
Tab. 2: Průměrný věk muu a žen pŕi prvním sňatku v letech 1993–2012 v eske republice.31	31
Tab. 3: Mezikvartilové rozpětí tabulkovy sňatků muu a žen v letech 1993–2012 v eske republice34	34
Tab. 4: Varian rozpětí, minimum a maximum dolnho a hornho kvartilu rozloen tabulkovy sňatků a věkového mediánu v letech 1993–2012 v eske republice.....35	35
Tab. 5: Rozdl vekove specificky pravděpodobností uzavření sňatku svobodnou osobou mezi roky 2012 a 1993 v eske republice.....39	39
Tab. 6: Změna vekove specificky pravděpodobností uzavření sňatku svobodnou osobou mezi roky 2012 a 1993 v eske republice (v %)40	40
Tab. 7: Tabulková prvosatenost svobodny muu a žen v letech 1993 a 2012 v eske republice (v %).....43	43
Tab. 8: Podl sňatků dle vzájemného věku snoubenců v letech 1993 a 2012 (v %)47	47
Tab. 9: Hodnoty regresnch koeficientů a jejich statistická významnost v pŕpade závislosti rozdílů věku snoubenců na absolutn výši věku ženicha49	49
Tab. 10: Hodnoty regresnch koeficientů a jejich statistická významnost v pŕpade závislosti rozdílů věku snoubenců na absolutn výši věku nevdesty49	49
Tab. 11: Hodnoty regresnch koeficientů v prvním modelu vícenásobné linern regrese zahrnujcm věk ženicha, dobu uplynulou od ukonění pŕedchozho manzelstv ženicha a nevdesty a jejich statistická významnost.....50	50
Tab. 12: Hodnoty regresnch koeficientů v druhm modelu vícenásobné linern regrese zahrnujcm věk nevdesty, dobu uplynulou od ukonění pŕedchozho manzelstv ženicha a nevdesty a jejich statistická významnost.....51	51

Kapitola 1

vod

Od doby svého vzniku¹ pŕořla eska republika významnými změnami v mnoha různých směrech. Můžeme hovoŕit o pŕetvaŕeni politické situace od konce 80. let 20. století, hospodarske a ekonomické pŕemene i pŕave o změně demografického chování. Pŕave tomuto chování se následující text bude věnovat podrobnejši. Změnilo se chování lidí ve vřech sférách jejich existence, zaroven se změnou demografického chování dochází ke změnám i v celkovém populačním klimatu (Pavlık, Kučera, 2002, s. 5). Rychtaŕikova (2010) o období od poatku 90. let řika, že úroveň demografických procesů se změnila zaroven s jejich strukturou.

Tato bakalarska pŕace se zameruje na trendy a specifika, které se tykaji oblasti sňatečnosti. Konkrétně bude pozornost zamerena na věk, ve kterém dochází u muřu a řen k uzavŕeni manřelství. Pŕace se soustŕedi na území eske republiky a s tím souvisí i studované asove období. Toto období je tedy vymezeno rokem 1993 (pŕedstavujici rok vzniku eske republiky) a rokem 2012. Tato perioda není dlouhá, avřak věk muřu a řen pŕi sňatku se pŕave v těchto letech zvyřuje. Pro srovnání jsou v pŕaci také uváděny hodnoty za roky 1963, 1973 a 1983, které nastiňují situaci vybraných ukazatelů v období pŕed vznikem eske republiky (dále jen R) a pomáhají tak zasadit uváděná fakta do řirřiho kontextu.

V druhé polovině 20. století lze pozorovat změny ve vyoji sňatečnosti a věku pŕi sňatku v rámci celé Evropy. Rozdíly mezi zeměmi jsou podporované jak sociální politikou státu a jejich opatŕenimi, tak rovneř osobní svobodou a úrovní vyspelosti zeme v mnoha ohledech. Jednotlivé země Evropy bychom v tomto směru mohli seskupit dle podobnosti vyoje ukazatelů sňatečnosti, avřak rychlost a intenzita jejich změn jsou u kařdeho státu vždy individuální.

První manřelství byla v eske republice poatkem 90. let uzavírána ve velmi mladém věku, stejne jako napŕiklad v MaĎarsku, Bulharsku, Rumunsku i Polsku (Rychtaŕikova, 1995, s. 157). Devadesátá léta vřak z demografického pohledu vykazují jistý zlom, alespoň pokud mluvíme o vyoji eske republiky. Rozdíly, které existovaly mezi státy východní (napŕ. eska republika) a západní Evropy se po pádu komunismu začaly pomalu stírat (Fialová, Kalibová, 2010, s. 134). Nutno vřak podotknout, že i pŕes veřkere změny zůstává v naři zemi spiře niřři věk pŕi sňatku, a tudiř se situace v R více podobá zemím východní Evropy neř tem západním i severním (Fialová, Kalibová, 2010, s. 136).

¹ Vznik eske republiky k 1. 1. 1993, kdy dořlo k rozdělení ecoslovenska na dva samostatne státy, eskou republiku a Slovenskou republiku.

Hlavním cílem pŕedkladane pŕce je analyzovat vývoj věku pŕi vstupu do manželství v pŕbehu vymezeného období. Zejména se bude věnovat věku pŕi uzavŕen prvního sňatku a pouze okrajove bude rozebrán věk pŕi vstupu do opakovaného manželství, jeliko pŕave oboustranne první sňatky tvoŕ nejvet podíl ze vsech uzavíraných sňatků.

Pro analytickou ast pŕce jsou formulovány hypotézy, které jsou detailněji rozebrány dále v pŕci. Úkolem je tedy doložit i vyvrtt pŕedpokladane hypotézy. Tato tvrzení se tykj změn ukazatelů souvisejících s časováním prvních sňatků. Na základě získaných poznatků o věku pŕi vstupu do prvního manželství budou také zmíněny možné nejvyznamnj faktory, které časování uzavŕen sňatku ovlivňují.

Pŕce se bude zabývat nejpouzvanj charakteristikou v této oblasti, toti pŕmernm věkem mužů aen pŕi prvním sňatku, avak nezůstane jen u tohoto ukazatele. Zdůrazněny budou rovněž mnohe dal, které by mohly pomoci blíže nastínit situaci odsouvání sňatků a trendy v této oblasti. Uit bude napŕ. ukazatel tabulkove prvosntenosti svobodných osob či pravděpodobnosti uzavŕen sňatku svobodných osob. V neposledn rade se pŕce zameruje také na specifika, za které jsou zde považovány napŕ. regresní analýza hodnot rozdílu věku snoubenců a vzájemný modln věk snoubenců. Vzhledem k charakteru tohoto tématu bude pŕce doplněna o grafické a tabulkove pŕlohy.

Pŕed započetím pŕce bylo vysloveno několik následujících hypotéz. Cílem pŕce je tedy rovněž overen níže formulovaných tvrzení a to za využití kvantitativn analýzy a teoretických konceptů. Pŕedpokladan tvrzení se tykj eske republiky ve vymezenm období 1993–2012 a jsou následující:

- Pŕedpoklad se potvrzen nepŕerušovanho nárůstu pŕmernho věku pŕi vstupu do prvního manželství a to jak u mužů, tak u aen. Zároveň lze také pŕedpokladat, že v celém analyzovanm období byl pŕmerny věk muže pŕi prvním sňatku v něž v pŕpad aeny. Otázkou také je, zda během analyzovaných let nedolo ke zmen trendu pŕmernho věku mužů aen pŕi prvním sňatku i ke zmen vzájemných věků partnerů. Pokud by tyto změny trendu nastaly, budou hledány důvody, které je mohly zapŕinit.
- Je možné pŕedpokladat, že lze statisticky doložit silný vztah mezi pŕmernm věkem muže a aeny pŕi vstupu do prvního manželství, tj. vyjdŕit vzájemný věk pomocí korelačních i regresních vztahů. Pŕedmtem analýzy bude také overen pŕedpokladu, že rozdíl věku snoubenců závisí na absolutn v věku aenicha i nevdsty. Cílem je tedy overit, zda napŕklad s nárůstem věku aenicha a nevdsty v pŕmeru narůstá také věkový rozdíl snoubenců, nebo zda tento věkový rozdíl zstv víceméně neměnný bez ohledu na stárí aenicha a nevdsty. Pŕedmtem analýzy pŕce je rovněž overen pŕedpokladu nárůstu podílu svazků, ve kterých je starší nevdsta. V pŕpad overen tohoto pŕedpokladu budou rovněž hledány důvody a mon vysvětlení této změny.
- V souvislosti se společenskými zmenmi a změnou demografického chování je pŕedpokladno, že se za využití kvantitativních ukazatelů potvrdí snížování intenzity sntenosti během studovaného období. Za využití ukazatelů tabulkove prvosntenosti svobodných osob a vekove specifických pravděpodobností uzavŕen manželství svobodnými

osobami je tedy cílem tento pŕedpoklad doložit i vyvrátit. Z hlediska věkových rozdílů je očekáváno, že pokles intenzity sňatečnosti bude zaznamenán pŕedevim ve věku do 25 let.

Pŕedkldan text se tedy bude postupn těmito tvrzenmi zabývat a kvantitativn je dokazovat i vyvracet. V závěru pŕace se pak bude podrobněji diskutovat o tom, jakých výsledků bylo dosaženo a im byly zapŕiinny.

Jak jíž bylo řeceno, došlo v eske republice v pŕubehu 90. let ke změnám v mnoha ohledech. Politické, ekonomické a sociální změny v tomto období umožnily vznik podmínek, které urychlily i změny demografické. Ty proběhly v postkomunistických státech pozdeji než v těch demokratických.

V eske republice byla rychlost změn demografického chování neekavan vysoká. Mezi pŕiiiny této vysoké rychlosti patŕi jednak změna v časování uzavírání sňatků, jednak změna v časování rození dětí (Pavlik, Kučera, 2002, s. 6). Možné důvody a faktory, které ovlivnuji život mladé generace, jež by měla vstupovat do manžestvi, budou nastíněny na následujících stranách pŕace. Vstup do manžestvi ovlivnuje mnoho faktorů, mezi nimiž jsou nejen finanční i bytová situace, ale i veti konkurence na trhu. Poslední zmíněný faktor pak vyžaduje víceleté vysokoškolské studium, ziskavni pŕaxe v zaměstnání a celkove deli kvalifikační pŕipŕavu. Toto výše může i pŕes kladný vztah k rodinnému životu vést k postupnému posouvání manžestvi a rození dětí do vyiho věku (Pavlik, Kučera, 2002, s. 7).

Pŕace je strukturována do pěti kapitol. První z nich je *vod*, jež pŕibližuje tema, uvádí cíle a formulovaná tvrzení s pŕedpoklady. Druhá kapitola nazvaná *Teoreticko-metodologická východiska pŕace* se věnuje teoretickému pozadí studované problematiky a zároveň konstrukci tabulek sňatečnosti, které jsou pro tuto pŕaci stežejni. Dále se věnuje výpočtům základních použitých ukazatelů a také shrnuje zdroje dat použitých pro tuto pŕaci. Tŕeti kapitola nese název *Základní charakteristika vztahu mladých lidí k manžestvi spolu s možnými faktory působícími na odsun této události do vyiho věku*. Ve své pŕvni podkapitole se snaží naznačit obecnou situaci vývoje počtů uzavíraných sňatků a vývoje sňatečnosti od pŕelomu 80. a 90. let do současnosti. Tato podkapitola tak svými výsledky uvede situaci uzavírání manžestvi a bude na ní navázáno tématem vztahu osob k manžestvi. Dali podkapitoly se pak zabyvaji pŕedevim důvody, které mohou mladé osoby vést k uzaverni sňatku nebo je od manžestvi odrazovat. Taktéž se tato kapitola věnuje možným faktorům, které mohou vést k odsouvání sňatku do vyiho věku. Znalost těchto názorů a možných důvodů změny časování sňatečnosti pak vytvari nutný teoretický kontext pro interpretaci závěrů analytické asti pŕace, která bude pŕedmetem kapitoly následující. Čtvrtá kapitola tvoŕi klicovou ast celé pŕace, neboť pŕave zde budou diskutovány jednotlivé ukazatele, výpočty a budou zde rovněž potvrzená i vyvrácena výše uvedená tvrzení. Pŕave v této kapitole bude ilustrován vývoj hodnot ukazatelů pomocí obrázků a dalich výstupů. Poslední zaverena kapitola pŕedkladane pŕace slovne prezentuje a shrnuje celkove výsledky a taktéž reaguje na hypotézy vyslovene ve vvodu.

Kapitola 2

Teoreticko-metodologick východiska pŕce

V této kapitole se pŕedložen pŕce bude věnovat teoreticko-metodologickm východiskům ŕešenho tématu. Tato kapitola je rozdělena do tŕı hlavních stı. První podkapitola se zabývá teoretickm pozadím studovan problematiky. Zde budou pŕedstaveny zdroje informací a také literatura, kter se tématu pŕce věnuje. Cílem první podkapitoly je porovnat a shrnout dosavadní poznatky týkající se dan tematiky a rovněž pŕci zasadit do teoretickho rámce. Poté následuje podkapitola pŕedstavujıcı použité zdroje dat, ze kterch bylo čerpáno. Poslední podkapitola se soustŕedı na zpracování těchto dat a uvádí metody analýzy, které byly v pŕci použitý. Jejich volba vycházela pŕve z uvedench zdroj informací, ale zároveň se jedn o jedny z nejbežnjıch analytickch pŕıstup. V této podkapitole také bude popsno, jakm způsobem byly jednotliv výpočty provedeny.

2.1 Teoretick pozadí studovan problematiky

V rámci pŕostŕedı esk republiky, nebo obecne postsocialistickch stt, se autoŕi obvykle zminujı o celkove změně demografickho chování v období 90. let a shodují se na faktu zvyšování věku pŕi sňatku (tedy změně časování sňatk) a často také na moznch důvodech, které toto zvyšování zapŕıınujı í s ním jinak souvisí. Mnoho důvodů zapŕıınujıcıch tyto změny se v odbornch pracích často opakuje. Specifitejı teoretick otázky týkající se pŕede vím moznch faktor ovlivnujıcıch intenzitu a časování sňatečnosti budou rozebrny v tŕetı kapitole.

S tématem změny demografickho chování nepochybne souvisí tzv. koncept druhho demografickho pŕechodu, kter mříže bít charakterizovn mj. pŕve změnou vnímání manželskho soužití a rodiny. V této souvislosti se hovoŕı o promench souvisejících také se změnou plodnosti a to zejména o jejím poklesu pod úroveň proste reprodukce. Zároveň se hovoŕı o nárůstu individualismu, se kterm vzrostla i snaha vlastního prosazení na úkor založení rodiny. Často je tedy také zmiňována celkov proměna v hodnotove orientaci osob a v jejich demografickm chování (Van de Kaa, 2002).

Změny v demografick reprodukci spojovne pŕve s pŕubehem druhho demografickho pŕechodu nastaly nejprve v severní, poté v západní stı Evropy. Pŕve v severní a západní Evropě zminovne změny nastaly v polovině 60. let a trvaly pŕıblızne

20 let. V zemích východní a stŕedni Evropy se popsané proměny demografického chování obyvatelstva udály v devadesátých letech 20. století (Kalibová, 2001).

Autoŕi konceptu druhého demografického pŕechodu, kterými jsou D. J. van de Kaa a R. Lesthaeghe, pokládali změny v reprodukci obyvatelstva severní a západní Evropy za natolik zásadní, že je považovali za nové trendy demografického chování obyvatel. Van de Kaa (2002) shrnul koncept druhého demografického pŕechodu do několika bodů. Mezi tyto body patŕi napŕ. jíž zmíněný pokles úhrnne plodnosti (napŕ. z důvodu odkládání narození dětí), pokles úhrnne prvosenatecnosti spolu s nárůstem věku v době prvniho sňatku, narust počtu nesezdaných soužití, výrazný narust úhrnne rozvodovosti, využívaní moderních antikoncepčních metod k plánování rodičovství i narust podílu narozených dětí mimo manželstvi.

Mezi eske zastánce tohoto konceptu, patŕi napŕ. Rabuřic (1996), který ve změnách demografického chování obyvatel eske republiky v posledním desetiletí minulého století vidí podobnost s temi, které nastaly v polovině 60. let 20. století v severní a západní Evropě.

Naopak mezi autory, kterí nejsou pŕesvedeni o tak vyrazne změně demografické reprodukce, která by mohla být nazývaná druhým demografickým pŕechodem, patŕi napŕ. Cliquet (1991). Autor kritizující celý koncept druhého demografického pŕechodu říká, že tyto vzorce demografického chování jsou jen pokračováním demografické revoluce.

Na významnou odliřnost západní a východní Evropy zejména v pohledu podmínek, za kterých se vzorce demografického chování měnily, poukazuje v eske literatuŕe Rychtařikova (1996). Autorka říká, že změny demografického chování obyvatel západní Evropy byly způsobeny pŕedevřim jejich svobodným rozhodováním a také životním stylem. Obyvatelstvo východní Evropy bylo ovlivněno spiře výrazným zhorřenim podmínek napŕ. k zakládání rodin. Autorka rovněž poukazuje na skutečnost, že demografické změny v oblasti západní Evropy proběhly plynuleji než v oblasti východní Evropy. Rychtařikova (1996) taktéž vře zasazuje do kontextu odliřnych socioekonomických situací obou regionů, tedy západní a východní Evropy.

Změny demografického chování obyvatel eske republiky v 90. letech mohou mít více pŕiicin, pŕicemz odborná literatura se často v jejich výčtu nemusí vůbec shodovat. Jak jíž bylo řeeno, Rabuřic (1996) vidí za uváděnými promenami spiře změnu lidských hodnot, zatímco Rychtařikova (1996) hovoŕi o výrazném dopadu pŕemeny socialistického hospodárství a taktéž o nestabilním ekonomickém zázemí. O souvislosti ekonomické, politické a sociální transformace se změnou demografického chování a vlivu těchto faktorů na společnost hovoŕi i dalři autoŕi. Mezi autory zmiňující vliv politických a ekonomických změn napŕ. na uzavírání sňatků patŕi Fialová, Kalibová (2010). O vlivu těchto vneřich podmínek na demografický vývoj hovoŕi rovněž i Rychtařikova (2010), která neopomi také zminit, že tyto změny demografického chování obyvatel proběhly náhle.

Ohledně postavení eske republiky v rámci Evropy se autoŕi vzhledem k časování sňatků a snatkovemu chování obecne zmiňují jako o srovnatelne situaci se zeměmi východní Evropy. O tomto faktu hovoŕi Rychtařikova (1995), když zmiňuje obdobnou situaci časování sňatků eske republiky a zemí východní Evropy v období poatku 90. let. Fialová, Kalibová (2010) zařazují eskou republiku dle sňatkového chování taktéž k těmto zemím, což je z historického hlediska pochopitelne.

Vetřina autorů odborne literatury věnující se tématu sňatečnosti, konkrétně tedy mořnm důvodům působícím na odsun vstupu manřelství do vyřho věku, vid za tímto faktem několik vzajemne působících faktorů, na kterých se shodují. Mezi jinými zdůrazňují napŕıklad rozřene mořnosti studia a to nejen v eske republice, ale i v zahraničí, coř zmiňuje Kučera (2000) i Pavlk, Kučera (2002). Vliv vzdělání na úroveň sňatečnosti a časování sňatků pak řeší Fialov, Kalibová (2010). Posledn dvě uvedené autorky řikj, ře zvyřujc se úroveň vzdělanosti má vliv na úroveň sňatečnosti a spolu s tím i na časování sňatků. Poukazuj tedy na skutečnost, ře se stoupajícím podílem osob s vyřm vzděláním se zvyřuje věk pŕi sňatku.

Dalřm faktorem, literaturou často zmiovanm, je vetř důraz na seberealizaci a pŕednost individuálního řivota pŕed řivotem rodinnm. Tento důvod odkladu sňatků do vyřho věku pŕedklda napŕ. Hamplov (2000), která řeší, zda je vstup do manřelství vnímán jako omezen osobn svobody.

Beranová (2002a) pak napŕıklad poukazuje na skutečnost změny sociálního klimatu a oslabování podpory rodin. Ke vřem uvedenm změnám, které proběhly v 90. letech, se vyjadŕuj i Kocourkov, Rabuřic (2006), kteŕ hovoŕ o změně demografického reřimu, pro nejř je charakteristická pŕave napŕıklad nízká sňatečnost. Mezi autory, kteŕ vyzdvihují prudké změny v oblasti sňatečnosti po roce 1989, a tm zvyřeny zájem o toto téma nejen u demografů, patŕ také Hamplov (2003a).

Tématem rozdílnosti věku pŕi sňatku snoubenců se pak zabývá napŕ. Katŕnak (2008), který řešíš věkovou homogamii a heterogamii manřelství v různých pohledech. Zabývá se napŕıklad vztahem vzdelanostn a vekove homogamie. Autor dospěl k názoru, ře vyř věk muř a řen pŕi sňatku znamená spíše nızř podíl vzdělanostně homogamnch sňatků. Vzhledem k vzájemnému věku snoubenců Katŕnak (2008) rovneř poukazuje na zvyřovn podílu svazků, ve kterých je starř partnerka. Tématem vekove homogamie se zabývá i van Poppel et al. (2001), kteŕ řešíš problematiku na pŕıkladu Nizozemska. Autoŕ povařuj za vekove homogamní ta manřelství, v nichř jsou od sebe partneŕ vekove vzdelen maximálně pět let. Je vřak zŕejme, ře toto vymezen nemusí být obecne platne. Věk jako limitujc faktor pŕi výběru partnera zmiňují napŕ. Glick, Landau (1950). Fuk (2006) k tomuto tématu zmiňuje, ře to, jak starý bude partner, zaleř na věku samotné osoby.

2.2 Zdroje dat

Vzhledem k vymezen tématu této bakalarske pŕace lze datovou základnu pro vytvoŕen tabulek sňatečnosti rozdělit dle asove souslednosti. Pro pŕehled a pŕedstavu situace pŕed rokem 1993, tedy pŕed vznikem eske republiky, byly sestrojeny jednovychodne i dvojevychodne tabulky ve vybraných letech 1963, 1973 a 1983 dle pohlaví. Tyto tabulky sňatečnosti byly sestaveny na základě vybraných dat z publikace Tabulky sňatečnosti svobodných ČSSR, ČSR a SSR za roky 1961–1988, která byla vydána Federálním statistickm uradem (FS) v roce 1989. Tabulky konstruované pro tuto pŕaci byly na rozdíl od tabulek obsařench v publikaci Tabulky sňatečnosti svobodných ČSSR, ČSR a SSR za roky 1961–1988 sestrojeny bez údajů zahrnujících migraci.

Za dalřı období, které se tyka let 1993–2005 byla pro konstrukci tabulek pouřzta nepublikovaná data eskeho statistického uradu (ČSÚ), která byla pro tuto pŕaci poskytnuta katedrou demografie a geodemografie. Data obsahovala údaje o počtech svobodných osob k počátku kařzdeho roku (tedy k 1. 1.). Dále data obsahovala údaje o počtech sňatků svobodných osob a také údaje o počtech zemŕelych svobodných osob.

Za nejaktualnejřı období byla čerpána data z ČSÚ. Z tohoto zdroje jsou data pro období 2006–2012. Byla pouřzta data z Demografických ročenek pro jednotlivé roky (esky statistický urad, 2013a, 2013b, 2014a). Tato data jsou základem pro demografickou analýzu pŕace a také jsou z těchto dat vypočteny jednotlivé dále pŕedstavene ukazatele.

Pro účely pŕace byla také vyuřzta data (pocety sňatků) z časových řad o obyvatelstvu z ČSÚ (esky statistický urad, 2014b). Tyto údaje jsou vyuřzity v podkapitole nastiņujıcı vývoj počtu uzavŕenych sňatků a situaci sňatečnosti od pŕelomu 80. a 90. let 20. století.

Data, která byla pouřzta pro analýzu rozdílu věků snoubenců, pocházejí ze souboru anonymizovaných individualnich nepublikovaných dat ČSÚ a vztahují se k roku 2012. Jde o data z databáze sňatků.² Tato data byla opět poskytnuta katedrou demografie a geodemografie.

2.3 Pouřzte metody analýzy a zpracování dat

Tato podkapitola se bude podrobnejřı věnovat zposobu zpracování dat, pouřztym postupům a vypoctum, které jsou v pŕaci vyuřzity. Bude se jednat o konstrukci jednovýchodných a dvojevychodnych tabulek sňatečnosti svobodných osob dle pohlaví. Tabulky sňatečnosti jsou metodickým nástrojem, který pomáhá popsat proces uzavıranı manřelství (Pavlık et al., 1986, s. 255). Pro tuto pŕaci byly sestrojeny tabulky jednovychodne a dvojevychodne pro vybrané roky 1963, 1973, 1983 a poté pro období 1993 ař 2012, tedy od roku vzniku eske republiky.

Tabulky sňatečnosti byly počítány za druhé hlavní soubory Lexisova diagramu, vstupní data byla tedy vyjádřena za jednotlivé kalendarnı roky, generace narozených a vřzdy dva roky dokonceneho věku. Pro nejstarřı tŕı roky, které jsou v analýze uváděny, jsou tabulky konstruovány z dat vykázaných pro území ČSR. Vřechny tabulky jsou tvoŕeny bez údajů o migraci, jelikoř v nejstarřıch letech, pro které byly tabulky konstruovány, nabývala tato data nízkých hodnot. Pŕehled zposobu konstrukce tabulek sňatečnosti a postup vypoctu jednotlivých ukazatelů je pŕedstaven v dalřı astı této podkapitoly. Z nejduležitejřıch ukazatelů se jedná napŕıklad o pŕumerny věk pŕı prvním sňatku í ukazatel tabulkove pŕivosnatecnosti svobodných osob. Ostatní vypocety a metody budou vřzdy popsány v konkrétních podkapitolách. Pŕı zpracování dat byl vyuřzit Microsoft Excel a také statistický software SPSS.

2.3.1 Konstrukce jednovýchodných tabulek sňatečnosti svobodných osob

Konstrukce jednovýchodných tabulek sňatečnosti spoívá v tom, ře jevy sňatečnosti svobodných a umŕtnosti svobodných jsou povařzovany jako jevy nezávislé. Tudıř je

² Pro potŕeby pŕace byly katedrou demografie a geodemografie poskytnuty údaje pocházejí z ČSÚ o vzájemném věku snoubenců, jejich rodinném stavu a doby uplynulé od ukoncenı pŕedchozıho sňatku. Tato data byla katedrou demografie a geodemografie poskytnuta se souhlasem ČSÚ pod Slibem mlcenlivosti.

předpokládána neexistence rušivých událostí a celý proces sňatečnosti je tak popsán v tzv. čistém stavu (Pavlík et al., 1986, s. 255).

Vzhledem k použití druhých hlavních souborů událostí jsou tabulky v této práci konstruovány od věku 15 let, kdy osoba ještě není způsobilá uzavřít sňatek. Během roku, na jehož počátku (tedy k 1. 1.) je osobě 15 let, však dochází k dosažení věku 16 let a osoba již od této chvíle sňatek uzavřít může. V České republice je minimální sňatkový věk totožný s věkem nabytí plnoletosti, tedy 18 let. V tomto ohledu jsou však připouštěny výjimky (max. o 2 roky), kdy je sňatek povolen např. z důvodu těhotenství ženy (Kalibová, 2001, s. 31).

Horní index m , který je běžně používán u tabulkových funkcí, zde symbolizuje vstup do manželství (tedy tabulkovou funkci z tabulky sňatečnosti). Horní index z představuje obecné označení pro jednu generaci osob. Generace je chápána jako soubor osob narozených v jednom kalendářním roce (Kalibová, 2001, s. 14), tedy v kalendářním roce z . Dolní index t zde označuje kalendářní rok, kdy nastala studovaná událost. Mezi rokem narození, rokem nastání studované události a věkem jedince k 1. 1. daného roku pak logicky platí vztah $t = z + x + 1$.

Hodnota ${}^zq_t^m$, nazývána kvocient prvossňatečnosti říká, jaká je odhadovaná pravděpodobnost uzavření sňatku osobou z generace z v kalendářním roce t (tj. v dokončených věcích $t - z - 1$ a $t - z$). Pro jeho výpočet můžeme použít metodu přímou či nepřímou. V tabulkách, které byly počítány pro tuto práci, byla využita metoda přímého výpočtu. Tento výpočet vychází ze vzorce (s upravenou symbolikou), který uvádí Pavlík et al. (1986, s. 259):

$${}^zq_t^m = \frac{{}^zS_t^s}{{}^zP_{1.1.t}^s - \frac{{}^zD_t^s}{2}}$$

kde ${}^zS_t^s$ vyjadřuje počet sňatků svobodných osob pocházejících z generace z , uzavřených v kalendářním roce t . Hodnota ${}^zD_t^s$ představuje počet svobodných zemřelých osob generace z v daném kalendářním roce t . Hodnota ${}^zP_{1.1.t}^s$ pak označuje počet svobodných osob generace z na počátku intervalu, tedy k 1. 1. daného kalendářního roku t .

Ukazatel l_x^m znázorňuje tabulkový počet svobodných osob daného pohlaví v přesném věku x , jehož základ (kořen tabulky) tvoří mocnina čísla deset. V práci byl zvolen počet sto tisíc osob. Symbolika zde užitá je obecně používána v tabulkách sňatečnosti. Každý následující tabulkový počet svobodných osob je spočten pomocí níže uvedeného vzorce, kde d_x^m bude dále definováno (Český statistický úřad, 2007):

$$l_{x+1}^m = l_x^m - d_x^m.$$

Dále je pak tedy tabulka tvořena výpočtem tabulkových počtů prvních sňatků, d_x^m . Tyto tabulkové hodnoty vypočteme jako součin tabulkového počtu svobodných osob v přesném věku x a pravděpodobnosti uzavřít sňatek osob pocházejících z generace z v kalendářním roce t . Tato velice významná součást tabulek sňatečnosti nám taktéž slouží k výpočtu mnoha dalších ukazatelů. Jedná se například o výpočet průměrného věku při sňatku, horního a dolního kvartilu rozložení tabulkových sňatků či věkového mediánu. Mezi složkami tabulky (s upravenou symbolikou) je následující vztah (Český statistický úřad, 2007):

$$d_x^m = l_x^m \times {}^zq_t^m.$$

2.3.2 Konstrukce dvojných tabulek sňatečnosti svobodných osob

V situaci, kdy považujeme jev sňatečnosti a úmrtnosti za dva jevy neslučitelné, konstruujeme tabulky, které se nazývají dvojných. To znamená, že výstup z kohorty svobodných je možný dvěma způsoby: sňatkem či úmrtím (Pavlík et al., 1986, s. 255). Počítáme tedy opět pravděpodobnost uzavření sňatku osob generace z v kalendářním roce t (${}^z q_t^m$) a následně pravděpodobnost zemřít v kalendářním roce t jako svobodná osoba pocházející z generace z , kterou označujeme ${}^z q_t^s$. Oba kvocienty jsou vyjádřeny jako podíl počtu sňatků svobodných (${}^z S_t^s$), resp. počtu zemřelých svobodných (${}^z D_t^s$) a počátečního stavu svobodných osob (${}^z P_{1.1.t}^s$). Základ vzorců (s upravenou symbolikou) pochází ze vztahů, které uvádí Pavlík et al. (1986, s. 257):

$${}^z q_t^m = \frac{{}^z S_t^s}{{}^z P_{1.1.t}^s},$$

$${}^z q_t^s = \frac{{}^z D_t^s}{{}^z P_{1.1.t}^s}.$$

Pro výpočet tabulkového počtu prvních sňatků (d_x^m) byl využit již výše zmíněný vzorec. V případě výpočtu tabulkového počtu zemřelých svobodných osob (d_x^s) je užitá pravděpodobnost zemřít v kalendářním roce t jako svobodná osoba generace z , tedy ${}^z q_t^s$. Vzorce (s upravenou symbolikou) tedy vypadají dle (Pavlík et al., 1986, s. 257) následujícím způsobem:

$$d_x^m = l_x^m \times {}^z q_t^m,$$

$$d_x^s = l_x^m \times {}^z q_t^s.$$

V případě dvojných tabulek sňatečnosti je tabulkový počet svobodných osob v přesném věku získán po odečtení tabulkových počtů prvních sňatků (d_x^m) a tabulkových počtů zemřelých svobodných osob (d_x^s) od tabulkového počtu svobodných osob v předcházejícím přesném věku (l_x^m). Základ tabulky je již tradičně tvořen mocninou čísla deset. Opět byl tedy zvolen základ sto tisíc osob. Vztah má dle vzorce dle Pavlíka et al. (1986, s. 257) následující podobu (s upravenou symbolikou):

$$l_{x+1}^m = l_x^m - d_x^m - d_x^s.$$

Na jednotlivé vypočtené tabulky sňatečnosti je možno nahlédnout v příloze práce, která obsahuje jednovýchodné tabulky sňatečnosti za vybrané roky. Všechny tabulky se pak nacházejí v elektronické příloze této práce.

2.3.3 Výpočty použitých ukazatelů

Aby bylo možné naplnění stanoveného cíle práce, budou zkonstruované jednovýchodné tabulky sňatečnosti využity pro konstrukci souhrnných ukazatelů, pomocí kterých bude možné charakterizovat jak probíhající změny v celkové intenzitě procesu sňatečnosti, tak změny z hlediska jejího časování.

Počet svobodných padesátiletých osob v tabulkách sňatečnosti je taktéž měřítkem intenzity sňatečnosti populace a podoba vztahu je následující (Český statistický úřad, 2007):

$$l_{50}^m = l_{49}^m - \frac{1}{2} \times d_{49}^m.$$

Jeden z důležitých ukazatelů tabulek sňatečnosti je tabulková prvosňatečnost, která udává tabulkový počet svobodných osob v přesném věku 50 let. Za předpokladu zachování podmínek sňatečnosti daného roku lze tedy po přepočtu uvést, jaký podíl osob by do přesného věku 50 let do manželství vstoupil. Podíl osob, které by do přesného věku 50 do manželství vstoupily, je zpravidla vyjádřen procentuálně a má tento vzorec (Český statistický úřad, 2007):

$$1 - \frac{l_{50}^m}{l_{15}^m} \times 100 .$$

Průměrný věk při uzavření prvního sňatku nám dává prvotní představu o časování vstupu do manželství mužů a žen. Právě tomuto ukazateli bude podrobněji věnována část této práce. Tento ukazatel je počítán pomocí tabulkové funkce d_x^m neboli tabulkových počtů prvních sňatků. Průměrný věk při prvním sňatku lze určit následujícím vzorcem (Český statistický úřad, 2007):

$$\bar{x} = \frac{\sum_{15}^{49} (x + 1) \times d_x^m}{\sum_{15}^{49} d_x^m} .$$

Konkrétní popis výpočtů dalších ukazatelů bude uveden spolu s jejich výsledky v jednotlivých podkapitolách této práce.

Kapitola 3

Základní charakteristika vztahu mladých lidí k manželství spolu s moŕnmi faktory působícími na odsun sňatku do vyřho věku

Cílem této kapitoly je v základních rysech charakterizovat důvody mladých lidí, které je mohou vést k uzavírání manželství a takteŕ postihnout moŕne důvody vedoucí k rozhodnutí manželství neuzavřt. Rovneŕ také budou uvedeny faktory, které mohou být pŕcinou odkládání sňatků do vyřho věku. Povědomí o těchto faktorech, jejich působení a moŕnch důvodech změny intenzity i časování sňatečnosti je klove pro následnou interpretaci získaných výsledků.

Pro základní uveden do tématu uzavírání sňatků bude prvn podkapitola věnována popisu základních vývojových trendů z hlediska sňatečnosti. Bude zde tedy podrobněji popsán vývoj absolutního počtu uzavíraných sňatků a situace sňatečnosti od konce 80. let 20. století, coŕ poskytne prvotn pŕedstavu o kvantitativn změně, jeŕ v rámci tohoto procesu nastala. Druh podkapitola diskutuje a uvádí moŕne důvody, které mohou mladé lidi vést k uzavření i neuzavren manželství. Dalř podkapitola této části pŕce bude, jak jŕ bylo uvedeno, věnována zejména faktorům, které mohou odkládání sňatků do vyřch let způsobit. Záměrem cel této kapitoly je hledání moŕnch vysvětlení trendů, které nastaly v oblasti sňatečnosti. Právě z tohoto důvodu a také z důvodu uveden do kontextu situace sňatečnosti, je prvn podkapitola této jinak spře teoreticky ladn části věnována popisu základních vývojových trendů sňatečnosti z kvantitativního pohledu.

V textu budou také pŕibliŕeny pŕedstavy mladých osob o ŕivotnch plánech a roli sňatku v nich. Tato část pŕce je takteŕ věnována roli manŕelskho souŕit a jeho významu v ŕivot jedince. Dále se zabývá rovneŕ tm, jakými zmnmi prochází tato role u generace mladých lidí, jeŕ jsou vnímání jako ti, kterých se vstup do manželství v brzké době týká. Lze říci, ŕe věk pŕi prvnm sňatku mŕe ovlivnit časování dalřch ŕivotnch událostí a urdit tak smř ŕivota jedince. Také nutno podotknout, ŕe sňatek je jevem vyhnutelnm, netýká se tedy celé populace.

Cel tato kapitola tedy mŕe pomoci objasnit odkládání sňatků v ŕivot osob. Za tímto uelem jsou využta tvrzení autorů, která se zakldj na pŕzkumu „Mlad generace“ z roku 1997 (Fialov et al., 2000). Na tuto část pŕce zabvjc se vztahem mladé generace k instituci manželství, bude navázáno kapitolou analyzující samotné časování sňatků od doby vzniku eske republiky.

3.1 Vývoj počtu uzavŕeny sňatků a situace sňatečnosti od pŕelomu 80. a 90. let do současnosti

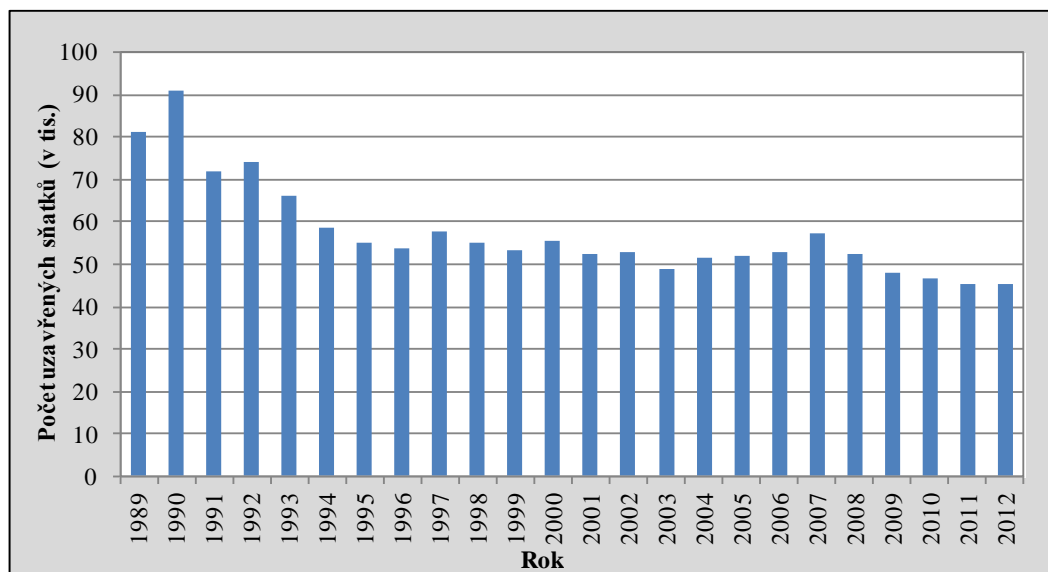
Vzhledem ke změnám, které v ohledu sňatečnosti nastaly na pŕelomu 80. a 90. let, je součastí stručného popisu v této podkapitole zahrnuto období již od roku 1989 (na rozdíl od pŕistupu v analytické asti pŕce zamerujc se až na období samostatne eske republiky). Z hlediska demografického bychom sňatečnost definovali jako proces uzavírání sňatků na základě zákonem danych podmínek. Faktory, které tento proces mohou limitovat, jsou rodinny stav, minimální snatkovy věk a urity mozny stupeň pokrevnosti. Sňatek může být uzavŕen osobami svobodnými, rozvedenými i ovdovelymi (Kalibová, 1997, s. 30–31).

„Demografické chování pŕevaujc na konci 80. let bylo projevem konzervacni tendencí komunistického reimu v pŕedchazejcich tyŕiceti letech“ (Beranová, 2002a, s. 23). Stejne tak Beranová (2002a, s. 23) uvádí, že poválečné snizeni věku plnoletosti na 18 let, diktatura reimu, maly důraz na vzdělání, omezená možnost osobní realizace, omezená dostupnost antikoncepce, vysoká zaměstnanost, pŕidelovni bytů spolu s novomanelskymi půjčkami a dalsimi finančními výhodami sezdanych párů vytvoŕily vzorec jednotného sňatkového chování. Toto jednotvrne chování se vyznačovalo pŕedevsim vysokým podílem osob, které sňatek uzavraly a také nízkým věkem pŕi vstupu do manelstvi. Uvedená autorka (Beranová, 2002a, s. 23) také zmiňuje, že naše země nebyla v rámci komunistického bloku výjimkou, neboť pŕve socialismus nedával v podstatě jiné možnosti osobního uspokojení.

„Rok 1990 byl v eske republice jednoznačným mezníkem oddelujcim „stary tradiční model“ asteho a časného sňatku od novych trendů, jež se vyznačují sňatkem pozdním a málo frekvencovanym“ (Rychtaŕikova, 1995, s. 162). Situace uzavírání a časování sňatků se pŕve od poatku devadesatych let změnila. V Evropě se toto sňatkové chování rozšiřovalo od sedmdesatych let dvacátého století. V eske republice došlo tedy k těmto změnám s dvacetiletým zpozdenim (Rychtaŕikova, 1995, s. 162).

Na obrázku (obr. 1) je zachycen vývoj absolutního počtu uzavŕenych sňatků od roku 1989 do roku 2012. Sňatky uzavŕene v období od poatku 60. let do konce 80. let, mají, jak již bylo řeceno, rysy asne a časté sňatečnosti a pŕve období pŕed rokem 1989 je mnohdy označováno jako „zlaty věk rodiny“. A politika změna roku 1989 ukončila tento asovy usek a byla otevŕena cesta k novým individuálním rozhodnutím a možnostem (Beranová, 2002a, s. 23).

Lze si povšimnout (obr. 1) výrazného poklesu počtu uzavrnych manelstvi na poatku 90. let, kterýž je, jak říká Rychtaŕikova (1995), zapŕicinen výrazným omezením novomanelskych půjček, je od poatku roku 1991 již nebyly poskytovány. Z tohoto důvodu bylo pŕve v roce 1990 uzavŕeno mnoho pŕedasnych manelstvi v mladém věku. Dle Rychtaŕikove (1997) bychom za poklesem sňatečnosti v 90. letech měli vidět ekonomicky nepŕiznive období pŕetvaŕejci se země. Taktéž bychom za tímto poklesem mohli hledat minimální sociální a finanční zabezpečení, vysoké životní náklady a také finančně náročné zajištění bydlení. Toto výše pŕispivalo k narušení standardnich podmínek potŕebnych jak k vstupu do manelstvi, tak k zakládání rodin. Dolo také ke změně kulturnich vzorců chování v této nove společnosti, kde je podporován pŕedevsim růst individualismu a rodinny život je tak asteji odkládán do vysiho věku (Beranová, 2002a, s. 25).

Obr. 1: Vývoj absolutního počtu uzavřených sňatků v letech 1989–2012 v České republice

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

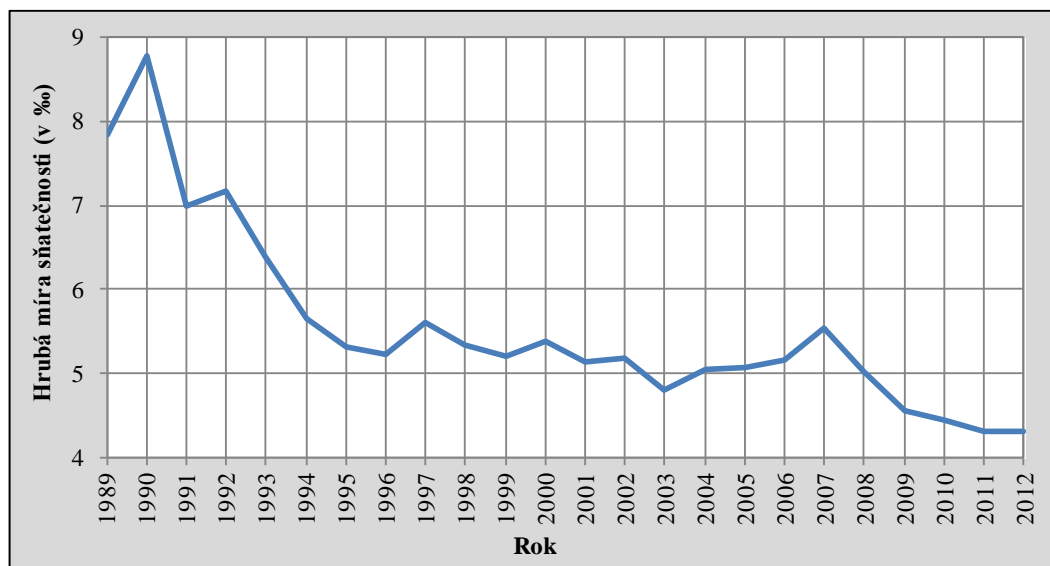
Počet sňatků se v 90. letech rychle snižoval i přes skutečnost, že do věku dvaceti a více let přecházely početné generace narozené v letech sedmdesátých. Mírný vzestup hodnot v obrázku (obr. 1) můžeme sledovat v letech 1997 a 2007. Zvýšení počtu uzavřených sňatků v roce 2007 je přičítáno jedinému dni s datem 7. 7., který mírně zvýšil celoroční úhrn sňatků (Fialová, Kalibová, 2010, s. 135). O zmíněném faktu, že se v České republice na počátku 90. let začal projevovat sestupný trend v celkovém počtu uzavřených sňatků a dále také o tom, že nedošlo k naplnění předpokladu o nárůstu počtu sňatků uzavřených početnými generacemi 70. let, hovoří také Toušek et al. (2008).

Následující obrázek (obr. 2) je věnován ukazateli, který se nazývá hrubá míra sňatečnosti (*hms*). Jedná se o hrubý ukazatel, jenž je ovlivněn věkovou strukturou dané populace a možností opakovaného uzavření sňatku. Taktéž se tento ukazatel vztahuje k veškerému obyvatelstvu, což představuje další z jeho nevýhod. Na druhou stranu se však jedná o jednoduchý ukazatel intenzity sňatečnosti, jenž poskytuje představu o společenském jevu, jakým je sňatečnost (Toušek et al., 2008, s. 81). Právě i z důvodu, že poskytuje alespoň prvotní představu o vývoji daného procesu, je využit i na tomto místě práce.

Vzorec (s upravenou symbolikou) pro výpočet tohoto ukazatele je dle Touška et al. (2008) následující:

$$hms = \frac{S_t}{P_{1.7.t}} \times 1000.$$

Čítec vzorce značí počet uzavřených sňatků ve sledovaném období, tedy během jednoho kalendářního roku. Jmenovatel pak vyjadřuje střední stav obyvatel v daném roce. Hrubá míra sňatečnosti tedy udává počet sňatků, které byly uzavřeny v daném roce, na 1000 obyvatel středního stavu.

Obr. 2: Vývoj ukazatele hrubé míry sňatečnosti v letech 1989–2012 v České republice

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty a zpracování

Dle obrázků (obr. 1 a 2) je pozorovatelný jak pokles počtu uzavřených sňatků ve vymezeném období, tak tomu adekvátní snížení hrubé míry sňatečnosti. Tento ukazatel poklesl z hodnoty 7,8 % v roce 1989 na hodnotu 4,3 % v roce 2012, což taktéž dokazuje změnu ve sňatkovém chování obyvatel České republiky.

Za změnou situace sňatečnosti lze hledat více příčin. „Zatímco po dlouhou dobu k vysvětlení případného kolísání úrovně sňatečnosti totiž vždy postačoval buď stručný odkaz na ekonomický vývoj nebo na změny ve věkové skladbě obyvatelstva ve věku nejvyšší sňatečnosti, patří dnes vysvětlení změn ve sňatkovém chování obyvatelstva zřejmě z větší části právě do okruhu sociologických studií, neboť odrážejí nejen působení ekonomické situace, ale také změny hodnotového systému převažující části populace a také změny postojů k instituci manželství“ (Fialová, 2006, s. 98). Právě změny hodnotového systému a také změny postoje k manželství budou diskutovány v následujících podkapitolách.

Katrnák (2001) taktéž poukazuje na demografické změny týkající se sňatečnosti v období 90. let. Autor například vyzdvihuje značný podíl svobodných mezi mladými lidmi. Rovněž upozorňuje na vazbu sňatečnosti a úrovně vzdělání, když říká, že během 90. let přibylo nejvíce svobodných osob se základním vzděláním u obou pohlaví. K otázkám vztahujícím se k důvodům uzavření či neuzavření sňatku nebo jeho odsunu do vyššího věku přistoupíme v následujících částech textu.

3.2 Důvody mladých osob k uzavření či neuzavření manželství

Tato podkapitola se detailněji zaměří na důvody, které mohou mladé lidi vést k uzavření sňatku a rovněž také na důvody, které mohou vést k rozhodnutí do manželství nevstoupit. Právě tato část práce, jak již bylo uvedeno, vychází z tvrzení autorů publikace (Fialová et al. 2000), která podrobněji diskutuje výsledky průzkumu o demografickém chování mladých osob s názvem „Mladá generace“ z roku 1997.

Manželství zůstává stále nejrozšířenější formou partnerského života, avšak podstatné je, jaký obsah je manželství přikládán a co se od něj očekává. Přes všechny názorové nesrovnanosti v rámci mladé generace zůstává společným jmenovatelem manželství láska a citový vztah. Mladí lidé jsou tak ochotni uzavírat takzvaný „sňatek z rozumu“ jen velmi omezeně (Hamplov, 2000, s. 70). Volba partnera nebo partnerky je čistě záležitostí jich samotných a láska je pro vztah základem, jak řik Katřak (2008) o výběru manžela či manželky.

Se zdůraznením lásky a citového vztahu, jakožto jedním z hlavních a nejdůležitějších faktorů ovlivnujících rozhodnutí k uzavření manželství pro mladé generace, lze hovořit i o dalších důvodech, jež vedou k uzavření sňatků. Jde pŕedevším o pocit bezpeí a určité jistoty, kterou sňatek do vztahu pŕináší. Jedn se tedy o emocionlní motiv, jak řik Hamplov (2000).

Mezi další důvody k sňatku patŕí také motiv spíše praktický, totiž aby se deti narodily již do manželství (Hamplov, 2000, s. 75). Tento důvod by však v dnení době mohl být zpochybnitelný. Posloupnost s pořadím sňatek, založení společne domácnosti a narození dítete ztrí nutnou návaznost nejen během druhé poloviny 20. století v zapadních zemích, ale v 90. letech i v eske republice (Hamplov, 2003b, s. 11).

I pŕes výše uvedené se zd, že jako neméně důležitý faktor se jeví tlak rodiů a společnosti. Z pŕůzkumu demografického chování mladých lidí (pŕůzkum „Mladší generace“ z roku 1997) vyplývá, že na tento faktor až takový důraz u mladých osob kladen není, ale jak řik Hamplov (2000), je pravdepodobne, že tento důvod bude mít větší váhu, než se zd. Mladší lidé tedy, jak již bylo vyše uvedeno, ochotni uzavírat výhodný sňatek, nebo chceme-li „sňatek z rozumu“, nejsou, avšak jedním z motivů k uzavření sňatků zůstává nzor a tlak rodiů, kteŕí mohou mít svými radami na potomka nepochybne vliv.

Jednou z dalších možných motiví pro vstup do manželství mohou být ekonomické výhody. Pŕesto, že manželství mnoho z dŕívejších ekonomických výhod ztratilo, význam z finanního hlediska stále zůstává zachován. Dle již vyše uvedeného výzkumu, kteŕý byl proveden, byl pak hlavně u žen pohled na výhodu manželství v podobě finanní jistoty ovlivněn vzdeláním. Vysokoškolaky kladly na tuto výhodu manželství mnohem nižší důraz než ženy vzdelané mene (Hamplov, 2000, s. 73). O skutečnosti, že nejvyší dosažené vzdelání patŕí k astým vysvětlujícím faktorům v demografické literatuŕe a také, že lze vztah mezi vzdeláním a demografickým chováním čekat, hovoŕí Hamplov (2006).

O tom, jaké postavení ve společnosti manželství mělo a m, se zabývalo mnoho sociologických prací. „Manželství si v eske společnosti na jedné straně vždy udržovalo vysoký status, na straně druhé však jeho „ivotnost“, od roku 1945 nesmírne poklesla. Status manželství byl do roku 1989 tak významný, že teprve fakt, že muži či ženy jsou ve svazku manželskem nebo pŕošli manželským vztahem je legitimizoval ve společnosti“ (ermkov 1997, s. 54). Dle ermkov (1997) tak odklad sňatků může zaroven také signalizovat jistý odklon od tradiního manželskeho souití.

Další důvody k uzavření sňatku, kteŕe nebyly v textu zmíneny a byly pŕedloženy v uvedeném demografickém šetření (pŕůzkum „Mladší generace“ z roku 1997) jako možne motivy k uzavření sňatku, jsou napŕíklad nesouhlas rodiů s nesezdaným partnerstvím či společenské zvyklostí. Další možne důvody hrající roli v rozhodování o uzavření manželství

mohou být i jasnost majetkových vztahů, jistota bezpeecneho a pravidelného sexuálního ivota či snad snaha mít v domácnosti pomocníka (Hamplová, 2000, s. 76). Mezi okolnostmi, které také mohou ovlivňovat vstup do manželství, patŕı nepochybne dostatecne dlouhá známost s partnerem, ekonomická samostatnost i spolecne bydlení a hospodaŕenı pŕed sňatkem (Hamplová, 2000, s. 79).

Mohli bychom dnes také hovoŕıt o více pesimistickém pohledu na manželství mezi mladımi generacemi. Vzhledem k uŕovni rozvodovosti v posledních letech může mít mnoho lidí pocit, že, jak jı bylo ŕeeno, instituce manželství ztrácí na významu a pŕıklanı se tak spíše k partnerství nestvrzenemu sňatkem. Vidina dneısnı nestability svazků tak může na pŕedstavy některých lidí o společném, oficiálně potvrzeném souıtı působit negativně. Jak však řıka Hamplová (2000), manželství si uchovává mezi hodnotami mladé generace stále své postavení a mladí lidé v něm spíše vidí naplnění citových potŕeb, i kdyz praktické vıhody opomíjeny také nejsou.

Jaké je vlastně klima v eske republice týkající se nesezdaného souıtı a manželství? eıı jsou v názorech na neoficiální souıtı relativně tolerantní. Pokud bychom chtěli esko zařadit do evropského srovnání, nacházelo by se ve stŕedu mezi zapadovropskymi, liberalnejımi, zeměmi a vychodovropskymi státy, které jsou spíše zastánci tradičního rodinného souıtı (Chaloupková, Soukupová, 2007, s. 30).

Se vstupem do manželství souvisí taktez pŕedstavy mladé generace o partnerském vztahu a partnerovi jako takovém. Lze tedy hovoŕıt o takzvaném budování celoıvotnı sounalezitosti k partnerovi. Vymětalová (2000) ŕeıı, jaký by měl ıvotnı partner vlastně být. Vlastnosti, které u partnera preferujeme, mohou silne souviset se socio-demografickými charakteristikami každe osoby. Jedná se o věk, ekonomické i sociální postavení. Hodnocení vlastností ıvotnıho partnera prokázalo vysoký důraz na rodinné hodnoty. Obecne by dle výsledků zmiňovaného pŕuzkumu (pŕuzkem „Mladá generace“ z roku 1997) mohlo být ŕeeno, e ženy jsou mnohem více svázány s rodinným ıvotem, a tudıı i pŕı hledání partnera kladou na všechny jeho vlastnosti vetıı důraz (Vymětalová, 2000, s. 101). Rovnez Vymětalová (2000) zmiňuje tradiční diferenciaci vıze partnera dle pohlaví, kdy eny ocekavajı od muže spíše materiální zajiıtenı rodiny. Oproti ženám pak muži kladou vetıı důraz na fyzickou atraktivitu své partnerky. Pokud bychom se dle Vymetalove (2000) zamerıli na výsledky uváděného řetŕenı vzhledem k dosaženému vzdělání, tak napŕıklad muži s vyııım vzděláním dokázali na svých partnerkach ocenit také pŕave vysokoškolské vzdělání či jejich inteligenci.

Kdyby měl být postoj a důvody mladých osob k uzavıranı manželství shrnut do stručného a výstižného závěru, mohl by být vyzdvihnut pŕedevıım důraz na citový vztah, který je jakožto hlavní důvod obklopen mnoha mene i více duleıtymi důvody a motivacemi, jež vedou mladou generaci k uzavırenı sňatku a stvrzení partnerství celoıvotnım slibem. To, zdali pak manželství vydrıı po celý ıvot je už pŕedmetem jiného zkoumání. Katŕnak (2008) hovoŕı o souvislosti sociální mobility a manželské volby, avšak neopomíná zmínit, že volba partnera je vıdy individuálním a svobodným rozhodnutím.

hovoŕ o soužit „na zkoušku“. A poté pak dochází ke stvrzen partnerství sňatkem. Na základě ji uvedeného pŕuzkumu (pŕuzkum „Mladá generace“ z roku 1997) o tomto jevu hovoŕ Hamplov (2000), která poukazuje i na skutečnost zvyšujch se podl osob, je chtějí uzavŕt manželství až po narozen dt a také tech, kter o manželství nemají zájem vůbec.

Hovoŕ se rovn o takzvanm ideálním věku muže a ženy v dobe uzavŕen manželství z pohledu společnosti. Jedná se věk, kter je společností považován za nejvhodnj k uzavŕen manželství. Z pohledu osob uzavrajch sňatek, má kad právo rozhodovat sám o tetoeitn událostí, a proto je zcela osobn zleitst, ve které fázi svehoeit se k ní odhodlá. „Věk pŕi vstupu školy a dosaen plnoletosti jsou stanoveny zákonem a jednotlivec se teto okamik svehoeit proste dov – může je dokonce dopŕedu pŕesne pŕedvdat a kalkulovat s nimi“ (Kučera, 2000, s. 61). Toto tvrzení vsak neplatí o uzavŕen sňatku. Ideln věk pro tentoeitn krok je tedy zcela na vlastním posouzení a pŕipravenosti. Vždy bude záležet na usouzení snoubenců, zdali c na tutoeitn událost dostatek odhodlání. Jak řk Sperl (2002), řastne manželství může pŕijt v kterémkoli věku.

Kapitola 4

Analýza věku pŕi sňatku v eske republice

Tato kapitola, která by mohla být označena za stěžejní ast celé pŕce, se bude detailnejši věnovat analýze věku, v němž dochází k uzavŕeni sňatku. Cílem této kapitoly je zaměřit se na změnu, která v časování uzavírání manželskvi od doby vzniku eske republiky nastala a doložit ji pomocí vhodne zvolených demografických ukazatelů. V jednotlivých podkapitolách bude taktéž navázáno na v uvodu vyřčené hypotézy, které budou podrobnejši diskutovány. Smyslem jednotlivých kroků analýzy je tedy nalézt odpovědi týkající se pŕedpokladu o časování sňatků. Specifika týkající se věku pŕi sňatku budou rovněž zmíněna v této kapitole.

Kapitola je rozčleněna do několika asti, které jednotlivé ukazatele charakterizující časování sňatků rozebiraji a zarovene interpretují. Podkapitoly se zabyvaji sňatky svobodných snoubenců. Výjimka je pak tvořena poslední podkapitolou, která ve své analýze zahrnuje jak sňatky bez rozdílu poŕadi, tak samostatne pouze opakovane sňatky. Analýzu věku pŕi sňatku lze provést nejen na uzemi celé eske republiky, ale napŕ. i na krajské a okresni urovni, avšak to není cílem této bakalarske pŕce. Všechny udaje uváděné v této kapitole jsou, jak jíž z názvu celé pŕce vyplývá, vztahovány k eske republice.

Mezi užite ukazatele v této asti pŕce patŕi napŕ. pŕumerny věk pŕi prvním sňatku, pravděpodobnosti uzavŕeni sňatku svobodným muřem a svobodnou ženou dle věku nebo rozložení počtu sňatků dle vzájemného věku svobodných snoubenců v pŕubehu let 1993–2012. Všechny nadcházející podkapitoly jsou doplněny o grafické i tabulkove pŕilohy, které mohou blíže ilustrovat situaci časování uzavŕeni sňatků.

4.1 asovani prvních sňatků muřu a žen

Cílem této podkapitoly je analyzovat vývoj časování prvních sňatků muřu a žen. K doložení pŕedpokladu týkajícího se zvyřovani věku pŕi prvním sňatku v období 1993–2012 u obou pohlaví byl vybrán ukazatel pŕumerny věk pŕi prvním sňatku, který udává prvotní pŕedstavu o časování sňatků. Tento ukazatel vychází ze spočtených jednovýchodných tabulek sňatečnosti a jeho výpočet je uveden v druhé kapitole této pŕce.

Tato podkapitola se, jak jíž bylo řeceno, primárně zabývá obdobím od roku 1993, nicméně pro srovnání pŕedstavi ukazatel pŕumerneho věku pŕi prvním sňatku také v období 1961–1988.

Vývoj hodnot zvoleného ukazatele v období 1961–1988 poskytne představu o situaci, která předcházela období analyzovanému (1993–2012).

Obecně lze k tomuto vybranému ukazateli říci, že se jedná o statistickou míru polohy, jež charakterizuje hodnotu, kolem které kolísají jednotlivé prvky a závisí na všech hodnotách našeho měření (Zvára, 2000, s. 19).

Na základě uvedené literatury v první a druhé kapitole této práce lze očekávat, že věk při prvním sňatku byl po celé období od počátku 60. let do konce 80. let nízký u mužů i žen. Z údajů o průměrném věku při prvním sňatku z publikace Tabulky sňatečnosti svobodných ČSSR, ČSR a SSR za roky 1961–1988 tak lze poznamenat, že právě v tomto období (1961–1988) nedocházelo k výraznějším výkyvům či změnám z hlediska průměrného věku nevěsty a ženicha při prvním sňatku. Tyto údaje jsou znázorněny v tabulce (tab. 1). Beranová (2002a) poznamenává, že věk nevěsty se pohyboval kolem 21. roku a věk ženicha kolem 24 let v celém tomto období. Toto tvrzení je tab. 1 doloženo.

Jak již bylo zmíněno, vrcholem sňatečnosti byl tedy ve výše uvedeném období (1961–1988) věk mezi 20–24 roky u mužů i žen. Z hlediska celoevropského srovnání tehdejších hodnot jsou hodnoty vykázané za území ČSR extrémně nízké a obdobné údaje bychom hledali jen v jiných postkomunistických zemích. Až do počátku 90. let tak věk při prvním sňatku zůstával téměř konstantní, teprve později se projevují známky jeho zvyšování (Český statistický úřad, 1995, s. 10).

Tab. 1: Průměrný věk mužů a žen při prvním sňatku v letech 1961–1988 na území ČSR

Rok	Muži	Ženy	Rok	Muži	Ženy
1961	24,55	21,44	1975	24,36	21,42
1962	24,32	21,36	1976	24,44	21,42
1963	24,18	21,34	1977	24,54	21,40
1964	24,27	21,53	1978	24,62	21,38
1965	24,33	21,70	1979	24,77	21,46
1966	24,30	21,74	1980	24,94	21,65
1967	24,30	21,79	1981	24,81	21,66
1968	24,33	21,74	1982	24,71	21,72
1969	24,37	21,72	1983	24,52	21,68
1970	.	.	1984	24,49	21,65
1971	24,44	21,65	1985	24,54	21,76
1972	24,41	21,56	1986	24,58	21,74
1973	24,33	21,45	1987	24,54	21,69
1974	24,38	21,45	1988	24,54	21,74

Zdroj: FSÚ, vlastní úprava

Poznámka: Data jsou brána za území ČSR. Údaj v roce 1970 chybí z důvodu konání sčítání lidu. Údaj roku 1970 plynule nenavazoval na předchozí roky vzhledem k jednorázové úpravě rozdílů vzniklých v intercensálním období (FSÚ, 1989).

Od počátku vymezeného analyzovaného období (1993–2012) tedy v ohledu časování prvních sňatků nastaly změny. V tabulce (tab. 2) lze pozorovat zvyšování věku, ve kterém docházelo u obou pohlaví k uzavření prvních manželství. V roce 1993 se hodnoty pohybovaly kolem 23,2 let u nevěsty a 25,4 let u ženicha. Oproti tomu situace v roce 2012 je již odlišná.

Věk při uzavření prvního manželství se pohyboval kolem hodnot 29,5 let u žen a 32,2 let u mužů. Už jen tato čísla mohou doložit změnu v časování uzavření prvních sňatků a odkládání sňatků do vyšších let u mužů i žen. Zároveň lze v tabulce (tab. 2) pozorovat, že věk ženicha při uzavření prvního sňatku je vždy vyšší než věk nevěsty při stejné události. Tento fakt platí nejen pro období od vzniku České republiky, ale také pro období předcházející.

Tab. 2: Průměrný věk mužů a žen při prvním sňatku v letech 1993–2012 v České republice

Rok	Muži	Ženy	Rok	Muži	Ženy
1993	25,35	23,21	2003	30,21	27,71
1994	26,12	23,92	2004	30,46	27,96
1995	26,65	24,57	2005	30,70	28,10
1996	27,10	24,87	2006	30,95	28,41
1997	27,61	25,41	2007	31,10	28,51
1998	28,08	25,74	2008	31,38	28,71
1999	28,49	26,19	2009	31,89	29,14
2000	28,82	26,44	2010	32,11	29,36
2001	29,25	26,87	2011	32,12	29,55
2002	29,69	27,24	2012	32,18	29,53

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty a zpracování na základě jednovýchodných tabulek sňatečnosti svobodných

Na základě spočtených průměrných věků při prvním sňatku za jednotlivé roky studovaného období 1993–2012 je poté možno pomocí korelačního koeficientu charakterizovat vzájemný vztah věku mužů a žen při této události a těsnost tohoto vztahu. Vzhledem k vymezení studované periody v této práci, bude i výpočet korelačního koeficientu proveden právě pro toto období, tedy v průběhu let 1993–2012. Již ze základního vizuálního zhodnocení vývoje průměrných věků při prvním sňatku mužů a žen v tomto období (tab. 2) lze očekávat potvrzení relativně těsné souvislosti těchto hodnot.

Korelací se rozumí vzájemný lineární vztah dvou náhodných veličin. Korelační koeficient (značen r) je pak míra lineární závislosti čili korelace mezi veličinami. Hodnota korelačního koeficientu přímo souvisí s úhlem, který svírají sdružené regresní přímky (Hebák et al., 2005, s. 23). Korelační koeficient nabývá hodnot od -1 do 1, kdy krajních hodnot dosahuje, dochází-li k přímé či nepřímé funkční lineární závislosti. Tento výjimečný případ nabytí krajních hodnot nastává, když rovnice přímky jednoznačně určuje hodnotu jedné veličiny při zvolené hodnotě druhé veličiny. Pokud je hodnota korelačního koeficientu rovna nule ($r = 0$), hovoříme pak o nekorelovanosti neboli lineární nezávislosti náhodných veličin. Kladné znaménko korelačního koeficientu vyjadřuje přímou lineární závislost, zatímco záporné nepřímou (Hebák et al., 2005, s. 153).

Pro znázornění vzájemného vztahu průměrných věků mužů a žen při vstupu do prvního manželství byl, na základě charakteru těchto dat, vybrán Pearsonův korelační koeficient, jehož tvar uvádí např. Zvára (2013, s. 184) či Seger, Hindls (1995, s. 213):

$$r = \frac{S_{XY}}{S_X S_Y}$$

Koeficient korelace je označován r , X a Y představují dvojici náhodných veličin (v tomto případě tedy průměrný věk muže a ženy při prvním sňatku). Označení S je užíváno pro směrodatnou odchylku. Směrodatná odchylka je odmocninou rozptylu, který je roven průměru druhých mocnin vzdáleností jednotlivých hodnot od jejich průměru (Zvára, 2013, s. 21).

Úkolem Pearsonova korelačního koeficientu je ukázat sílu lineární závislosti mezi dvěma veličinami. Další vlastností tohoto koeficientu je např. bezrozměrnost (Zvára, 2013, s. 185). Jak již bylo uvedeno v obecných vlastnostech korelačních koeficientů, i Pearsonův korelační koeficient nabývá hodnot v intervalu od -1 do 1.

Na základě tabulky (tab. 2), v níž lze pozorovat průměrné věky při prvním sňatku od roku 1993 do roku 2012, je spočtený Pearsonův korelační koeficient roven hodnotě 0,999. Tato hodnota tedy prokazuje, že existuje silný lineární vztah mezi průměrným věkem svobodného ženicha a průměrným věkem svobodné nevěsty. Lze tedy říci, že pokud se v čase mění průměrný věk ženicha při prvním sňatku, dochází i ke změně průměrného věku nevěsty při této události. Tato hodnota spočteného Pearsonova korelačního koeficientu tedy dokládá těsnost vztahu průměrného věku muže a ženy při prvním sňatku.

V závěru této podkapitoly lze na základě ukazatele průměrného věku mužů a žen při prvním sňatku říci, že průměrný věk při uzavření prvního manželství se u obou pohlaví dlouhodobě zvyšuje, nicméně si lze povšimnout, že tempo tohoto zvyšování se v posledních letech mírně zpomaluje (Daudová, 2011, s. 26). Meziroční rozdíly se u obou pohlaví viditelně snižují. Jaký bude vývoj tohoto ukazatele v následujících letech a zda se potvrdí ustálení na hodnotách posledních analyzovaných let či zvyšování průměrného věku při prvním sňatku bude pokračovat, by nyní bylo pouhé polemizování.

4.2 Analýza věkového rozložení tabulkových sňatků pro vyjádření změny časování sňatečnosti

Cílem této podkapitoly je nastínit vývoj změny časování sňatečnosti pomocí rozložení tabulkových sňatků. Za tímto účelem byly spočteny ukazatele týkající se tabulek sňatečnosti, které rozložení tabulkových sňatků mohou charakterizovat. Právě na základě spočtených jednovýchodných tabulek sňatečnosti byl tedy vypočten ukazatel dolní kvartil rozložení tabulkových sňatků, věkový medián a horní kvartil rozložení tabulkových sňatků. Tyto ukazatele stejně jako například průměrný věk při prvním sňatku mohou poskytnout základní představu o změně, která se týká věku, v němž svobodní vstupují do prvního manželství. Ze statistického hlediska lze horní kvartil, medián a dolní kvartil definovat následovně. „Kvartily jsou hodnoty, které dělí uspořádaný statistický soubor na čtyři části, přičemž každá část obsahuje 25 % jednotek. Kvartily jsou celkem tři, dolní kvartil \tilde{x}_{25} odděluje čtvrtinu nejnižších hodnot znaku. Prostřední kvartil – medián \tilde{x} – rozděluje obor hodnot na dvě stejné části, z nichž každá obsahuje 50 % jednotek. Horní kvartil \tilde{x}_{75} odděluje 75 % nejnižších hodnot znaku od zbývajících 25 %“ (Seger, Hindls, 1995, s. 34).

Pro výpočet dolního kvartilu rozložení tabulkových sňatků (Q_1) je užito následujícího vzorce, jehož základ (úprava pro potřeby této práce vychází z nutnosti zohlednění uspořádání dat do druhých hlavních souborů) pochází ze vzorce, který uvádí Fiala (2005, s. 61):

$$Q_1 = (x + 1,5) + \frac{0,25 - d_{x(rel)}^m}{d_{x+1(rel)}^m - d_{x(rel)}^m}.$$

Výpočet věkového mediánu (Q_2) je následující a rovněž vychází z upraveného vztahu, který uvádí např. Koschin (2002, s. 35) či Fiala (2005, s. 61):

$$Q_2 = (x + 1,5) + \frac{0,5 - d_{x(rel)}^m}{d_{x+1(rel)}^m - d_{x(rel)}^m}.$$

Vzorec výpočtu horního kvartilu rozložení tabulkových sňatků (Q_3) má tuto podobu, která taktéž vychází z upraveného základu vzorce dle Fialy (2005, s. 61):

$$Q_3 = (x + 1,5) + \frac{0,75 - d_{x(rel)}^m}{d_{x+1(rel)}^m - d_{x(rel)}^m},$$

kde x představuje přesný věk a $d_{x(rel)}^m$ znázorňuje relativní vyjádření kumulativního součtu d_x^m neboli tabulkového počtu prvních sňatků. Hodnota $(x+1,5)$ ve vzorci představuje věk ve středu věkového intervalu odpovídajícímu II. hlavnímu souboru událostí. V případě výpočtu dolního kvartilu rozložení tabulkových sňatků je uvažována jako hodnota $d_{x(rel)}^m$ ta, která se ve spočteném sloupci tabulky vyjadřující právě relativní kumulativní součty tabulkových počtů prvních sňatků, přibližuje nejvíce hodnotě 0,25 zdola. Hodnota nejvíce se přibližující 0,25 shora je vyjádřena jako $d_{x+1(rel)}^m$. Hodnoty $d_{x(rel)}^m$ a $d_{x+1(rel)}^m$ tedy vymezují interval, kde je kumulativní relativní počet tabulkových sňatků roven právě 0,25. Stejný postup je aplikován na výpočet věkového mediánu a horního kvartilu rozložení tabulkových sňatků, kde jsou ovšem hledány oboustranně nejbližší hodnoty k číslům 0,5 a 0,75.

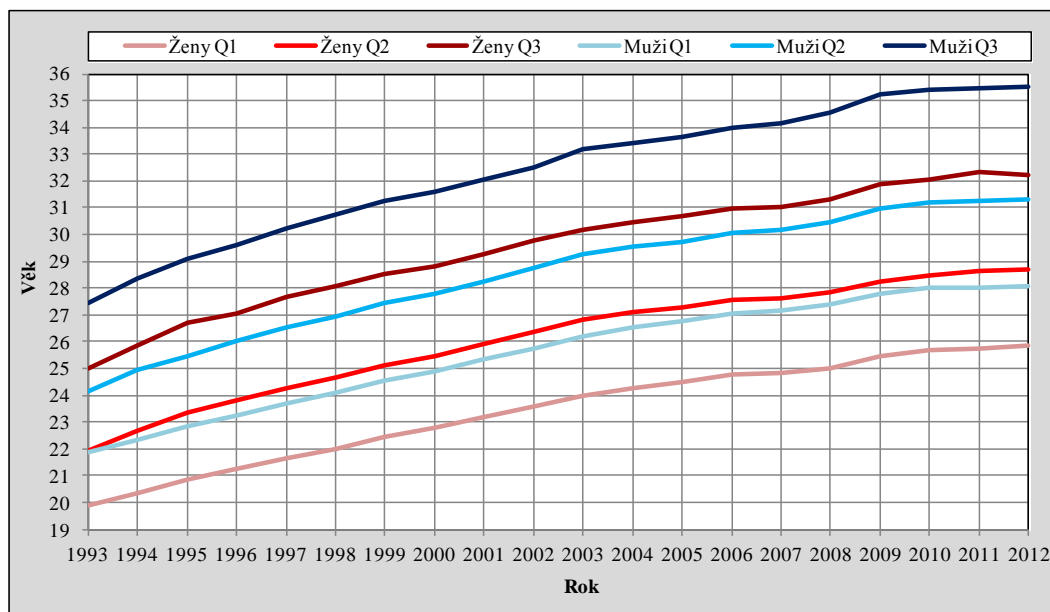
Ukazatele dolního kvartilu rozložení tabulkových sňatků, věkového mediánu a horního kvartilu rozložení tabulkových sňatků tedy udávají, do jakého věku mužů a žen byla v průměru uskutečněna čtvrtina, polovina a tři čtvrtiny uzavřených sňatků daného kalendářního roku.

Vzhledem ke zvyšování ukazatele průměrného věku mužů a žen při prvním sňatku lze předpokládat, že se i hodnoty těchto vybraných ukazatelů (dolní kvartil rozložení tabulkových sňatků, věkový medián a horní kvartil rozložení tabulkových sňatků) rovněž budou u obou pohlaví v analyzovaném období 1993–2012 zvyšovat.

Následující obrázek (obr. 3) ilustruje vývoj vybraných charakteristik v čase, tedy mezi roky 1993 a 2012. Je viditelný plynulý nárůst hodnot dolního kvartilu rozložení tabulkových sňatků, věkového mediánu a horního kvartilu rozložení tabulkových sňatků u mužů i žen. Z obrázku je tedy rovněž odvoditelné, že na počátku vymezeného období byly sňatky uskutečňovány v nižším věku, než je tomu na konci této periody. V roce 1993 byla polovina sňatků svobodných žen uzavřena v průměru do věku 21,9 let. Polovina sňatků svobodných mužů byla tohoto roku uzavřena do věku 24,2 let. V roce 2012 pak bylo 50 % prvních sňatků žen uzavřeno v průměru do věku 28,7 let a 50 % prvních sňatků mužů do věku 31,1 let. Již z těchto hodnot je patrné, jak výrazné změně došlo. Vývoj hodnot uvedených charakteristik dokládá oddalování sňatků do vyššího věku mužů a žen a taktéž snižování soustředěnosti uzavíraných sňatků do krátkého

věkového období v životě osob (Beranová, 2002b, s. 25), což dokazuje tabulka (tab. 3), ve které se nacházejí hodnoty mezikvartilového rozpětí v jednotlivých letech studované periody.

Obr. 3: Vývoj dolního kvartilu rozložení tabulkových sňatků, věkového mediánu a horního kvartilu rozložení tabulkových sňatků svobodných mužů a žen v letech 1993 až 2012 v České republice

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty na základě jednovýchodných tabulek sňatečnosti svobodných

Poznámky: Q_1 vyjadřuje dolní kvartil rozložení tabulkových sňatků, Q_2 značí věkového mediánu a Q_3 znázorňuje horní kvartil rozložení tabulkových sňatků.

Mezikvartilové rozpětí, tedy rozdíl hodnot horního a dolního kvartilu rozložení tabulkových sňatků, může poskytnout základní představu o tom, zdali se uzavírání sňatků soustředí do stále stejně dlouhého věkového období či zdali dochází k rozšíření nebo zúžení tohoto věkového intervalu.

Tab. 3: Mezikvartilové rozpětí tabulkových sňatků mužů a žen v období 1993–2012 v České republice

Rok	Muži	Ženy	Rok	Muži	Ženy
1993	5,58	5,14	2003	6,97	6,20
1994	6,03	5,51	2004	6,86	6,15
1995	6,30	5,86	2005	6,90	6,17
1996	6,35	5,78	2006	6,97	6,20
1997	6,53	6,00	2007	7,00	6,19
1998	6,66	6,06	2008	7,15	6,31
1999	6,71	6,06	2009	7,41	6,42
2000	6,67	6,04	2010	7,40	6,42
2001	6,69	6,09	2011	7,46	6,58
2002	6,77	6,17	2012	7,46	6,38

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty na základě jednovýchodných tabulek sňatečnosti svobodných

Poznámky: Mezikvartilové rozpětí bylo spočteno jako rozdíl hodnot horního kvartilu rozložení tabulkových sňatků a dolního kvartilu rozložení tabulkových sňatků v jednotlivých letech analyzovaného časového intervalu.

Na základě tabulky (tab. 3) je možné konstatovat, že ve vymezeném časovém úseku, tedy v období 1993–2012 dochází k nárůstu hodnot mezikvartilového rozpětí u mužů a žen. Tento fakt může naznačovat zmiňované snižování koncentrace uzavírání sňatků do krátkého časového úseku v životě osob.

Následující tabulka (tab. 4) znázorňuje hodnoty minima a maxima dolního a horního kvartilu rozložení tabulkových sňatků a věkového mediánu v daném období (1993–2012). Dále tabulka obsahuje také míru variability týkající se obou kvartilů rozložení tabulkových sňatků a věkového mediánu, kterou je variační rozpětí (tj. rozdíl minimální a maximální hodnoty).

Hodnoty minima vždy odpovídají roku 1993. Hodnoty maxima pak odpovídají roku 2012, s výjimkou horního kvartilu rozložení tabulkových sňatků žen, jenž odpovídá roku 2011. Míra variability, variační rozpětí, ukazuje celkové absolutní změny věkového rozložení tabulkových sňatků ve studovaném období. Na základě tabulky (tab. 4) lze tedy říci, že věk, při kterém byla uzavřena např. čtvrtina sňatků roku 1993, byl u mužů v průměru o 6,2 nižší než roku 2012. U žen je pak tento věk v roce 1993 nižší o 6,0 let oproti roku 2012. Hodnota horního kvartilu narostla ve studovaném období ještě výrazněji, o 8,1 roku u mužů a 7,3 roku u žen. To nejen dokládá již několikrát zmíněné zvýšení věku při prvním sňatku, ale navíc i ten fakt, že mezikvartilovým rozpětím výše dokumentovaný růst variability věků mužů a žen při prvním sňatku byl způsoben především vyššími věky, tj. nedošlo jen k posunu rozložení tabulkových sňatků do vyššího věku, ale i k celkovému rozšíření tohoto rozložení směrem k vyšším věkům.

Tab. 4: Variační rozpětí, minimum a maximum dolního a horního kvartilu rozložení tabulkových sňatků a věkového mediánu v letech 1993–2012 v České republice

Statistické charakteristiky	Muži			Ženy		
	Q ₁	Q ₂	Q ₃	Q ₁	Q ₂	Q ₃
Variační rozpětí	6,2	7,1	8,1	6,0	6,8	7,3
Minimum	21,9	24,2	27,4	19,9	21,9	25,0
Maximum	28,1	31,3	35,5	25,9	28,7	32,3

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty na základě jednovýchodných tabulek sňatečnosti svobodných

Poznámky: Q₁ vyjadřuje dolní kvartil rozložení tabulkových sňatků, Q₂ značí věkový medián a Q₃

znázorňuje horní kvartil rozložení tabulkových sňatků. Hodnoty minima se vždy týkají roku 1993.

Hodnoty maxima se týkají roku 2012, jedinou výjimku zde představuje hodnota maxima horního kvartilu rozložení tabulkových sňatků (Q₃) žen, která se týká roku 2011.

Lze tedy shrnout, že vybrané ukazatele (dolní kvartil rozložení tabulkových sňatků, věkový medián, horní kvartil rozložení tabulkových sňatků) týkající se jednovýchodných tabulek sňatečnosti rovněž dokládají, že došlo ke změnám v časování prvních sňatků. U mužů i žen je na základě zvolených charakteristik v analyzovaném období této práce patrné zvýšení věku, při kterém jsou uzavírány první sňatky. Navíc ještě došlo k rozšíření intervalu (zvýšení variability) věků při vstupu do prvního sňatku. V příloze práce se nachází tabulka znázorňující konkrétní hodnoty dolního kvartilu rozložení tabulkových sňatků, věkového mediánu a horního kvartilu rozložení tabulkových sňatků mužů a žen v letech 1993–2012.

4.3 Věkově specifické pravděpodobnosti uzavření sňatku svobodnými osobami

Dalším cílem předkládané práce je doložit snižování úrovně sňatečnosti v České republice od roku 1993 a zhodnocení tohoto poklesu především z hlediska věkových rozdílů. K tomu bude využito věkově specifických pravděpodobností uzavření sňatku svobodnými osobami. Jedná se o dostatečně vhodný nástroj, který může být nápomocen při ověřování, zdali došlo z hlediska úrovně sňatečnosti k nejvýraznějším změnám v nižších věcích, tedy do věku cca 25 let mužů a žen, jak bylo předpokládáno v úvodu práce.

Věkově specifické pravděpodobnosti uzavření sňatku tedy patří mezi další významné ukazatele, ze kterých je možné dozvědět se více o časování sňatků a procesu odkládání uzavření manželství do vyšších věků. Tento ukazatel se v jednovýchodných tabulkách sňatečnosti nalézá pod označením ${}^zq_t^m$, jehož popis a výpočet je uveden v druhé kapitole této práce.

I u tohoto ukazatele vybraného pro ověření v úvodu stanoveného tvrzení, lze očekávat jeho snižování po dobu analyzované periody. Taktéž lze předpokládat, že se vzhledem ke zvyšování průměrného věku při prvním sňatku a vzhledem k odkládání sňatků do vyšších let bude nejvýraznější pokles hodnot ${}^zq_t^m$ odehrávat v nižších věcích mužů a žen. Pro tuto práci byl zvolen věk do 25 let. Zároveň bude možné ilustrovat, zda toto předpokládané snížení v nižších věcích bylo (případně do jaké míry) kompenzováno případným zvýšením pravděpodobností ve vyšších věcích.

Vývoj věkově specifických pravděpodobností uzavření sňatku svobodným mužem a svobodnou ženou ilustrují obrázky (obr. 4, 5). V těchto obrázcích jsou vyneseny hodnoty za roky 1963, 1973, 1983, 1993, 2003 a 2012 za muže a ženy. Roky představující situaci před vznikem České republiky jsou v obrázcích (obr. 4, 5) znázorněny z důvodu uvedení situace vybraného ukazatele do kontextu a z důvodu možnosti srovnání vývoje ukazatele s lety, které se vztahují k analyzovanému období.

Na obou těchto obrázcích je patrný posun vrcholu rozložení pravděpodobností uzavření sňatků a zároveň je pozorovatelné jeho výrazné celkové snížení. Oba uvedené obrázky (obr. 4, 5) tak dokumentují, jak významné změně v rámci vybraných let docházelo.

Změny tvaru křivek věkově specifických pravděpodobností uzavření sňatku svobodnými osobami jsou zapříčiněny novou podobou sňatkového chování v 90. letech. Pokles intenzity sňatečnosti svobodných způsobil celkové zploštění křivek věkově specifických pravděpodobností uzavření sňatku svobodnými (Beranová, 2002a, s. 25). Odklad sňatků s rozšířením věkového intervalu, ve kterém dochází k uzavření sňatku, dokládá také změna polohy a zaoblení vrcholu křivek.

Na obrázku (obr. 5) je možné pozorovat náhlý výkyv křivky pravděpodobnosti uzavření sňatku svobodnými ženami generace 1935, který se projevil v kalendářním roce 1973 (k 1. 1. daného roku dokončený věk 37 let). Pravděpodobnost uzavření sňatku svobodnou ženou pocházející z generace 1935 v kalendářním roce 1973 je 0,05567. Hodnota této pravděpodobnosti je u svobodných žen generace 1936 v tomto kalendářním roce rovna 0,02550. U svobodných žen narozených roku 1934 je pak pravděpodobnost uzavření sňatku v roce 1973 rovna 0,03604. Pokud jsou data studována podrobněji, je to právě mírně vyšší počet uzavřených

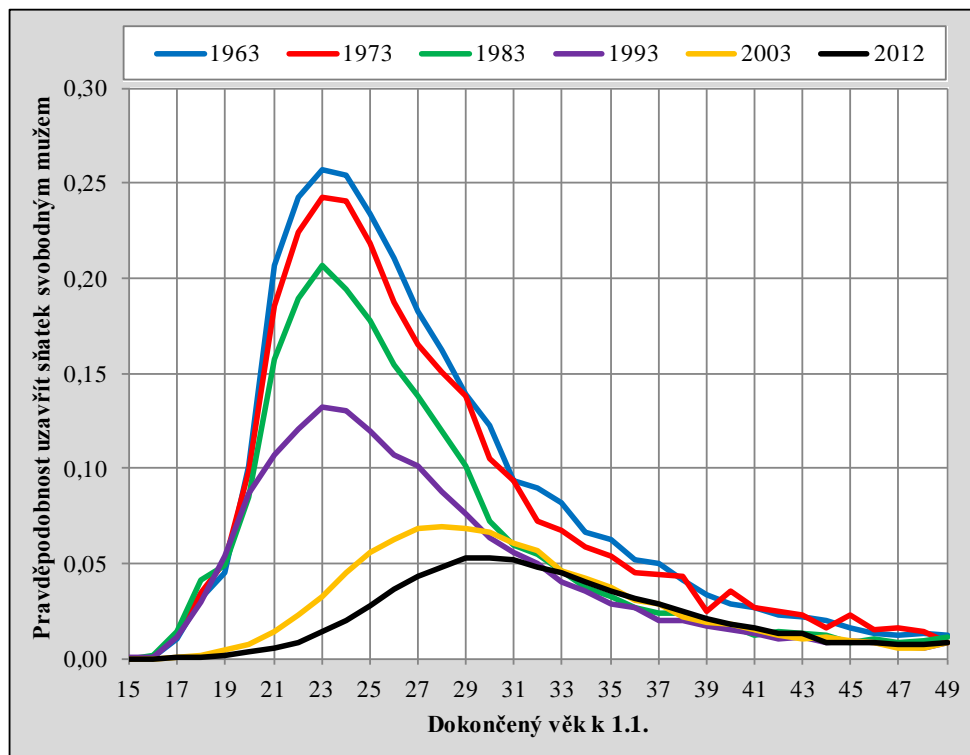
sňatků ŕeny, kter se narodily roku 1935 proti počtu uzavŕench sňatků sousedními generacemi ŕen v kalendrnm roce 1973, kter by mohl mít vliv na tuto odliřnost. Lze tedy vyhodnotit poty samotných událostí týkajících se těchto generací ŕen. Svobodn ŕeny narozen roku 1935 uzavŕely v roce 1973 celkem 83 sňatků. Generace ŕen narozených roku 1936 pak ve stejnm kalendrnm roce uzavŕela 54 sňatků a ŕeny narozen roku 1934 uzavŕely tohoto roku 61 sňatků. Na zvyřeni hodnoty pravděpodobnosti ŕen pocházejících z generace 1935, může také působit nepatrn vřř počet svobodných zemŕelch ŕen oproti tmto potm v sousedních generacích. Svobodných zemŕelch ŕen generace 1935 bylo roku 1973 dvanáct, z generace ŕen 1936 byly tyŕi svobodn zemŕel v tomto roce a z generace 1934 bylo svobodných zemŕelch sedm. Mořn vliv rozdílných počtů zemŕelch lze vřak považovat spáře za marginln. Dalřm mořnm vlivem působícím na výkyv zmiřovan pravděpodobnosti kŕivky odpovídající roku 1973 může být více se odliřujc počet svobodných ŕen na poatku roku 1973 pocházejících z generace 1935 oproti potm svobodných ŕen narozených v letech 1934 a 1936. Rozdln poty svobodných ŕen na poatku daného roku by tak odrřely lehce odliřn generacn pŕubh sňatečnosti těchto kohort. Z uvedeného je vřak zŕejm, ŕe za viditelnou odchylkou pravdpodobn stojí spáře nhodn vychlen hodnot vstupních dat. Vliv mohla sehrát i proroann a propopulační opatŕen zavdn právě v období 1. polovny 70. let.

Stejn tak lze na obrázku (obr. 5) pozorovat výkyv kŕivky pravděpodobnosti uzavŕen sňatku svobodnými ŕenami narozenmi roku 1944, kter se taktř projevl roku 1973 (dokonen věk k poatku roku 28 let). U muř narozených v letech 1932 a 1933, je mořn na obrázku (obr. 4) pozorovat mrn výkyv kŕivky pravděpodobnosti uzavŕen sňatku projevující se rovnř roku 1973. V pŕpad svobodných muř jsou, na rozdíl od ŕen, poklesy pravděpodobnosti uzavŕen sňatku patrn jř na zaatku 80. let.

Vývoj vkov specifckch pravděpodobnosti uzavŕen sňatku svobodnm muřem a svobodnou ŕenou dokládá také tabulka (tab. 5). Tato tabulka znzoroņuje rozdíl hodnot ukazatele vkov specifckch pravděpodobnosti uzavŕen sňatku svobodnou osobou mezi dvěma roky. Vytvoŕen tabulka (tab. 5) vyjadŕuje rozdíl mezi roky 2012 a 1993. Na základě této tabulky lze do věku 28 let pozorovat snřeni pravděpodobnosti uzavŕen sňatku svobodnými osobami v roce 2012 oproti roku 1993 u obou pohlaví.

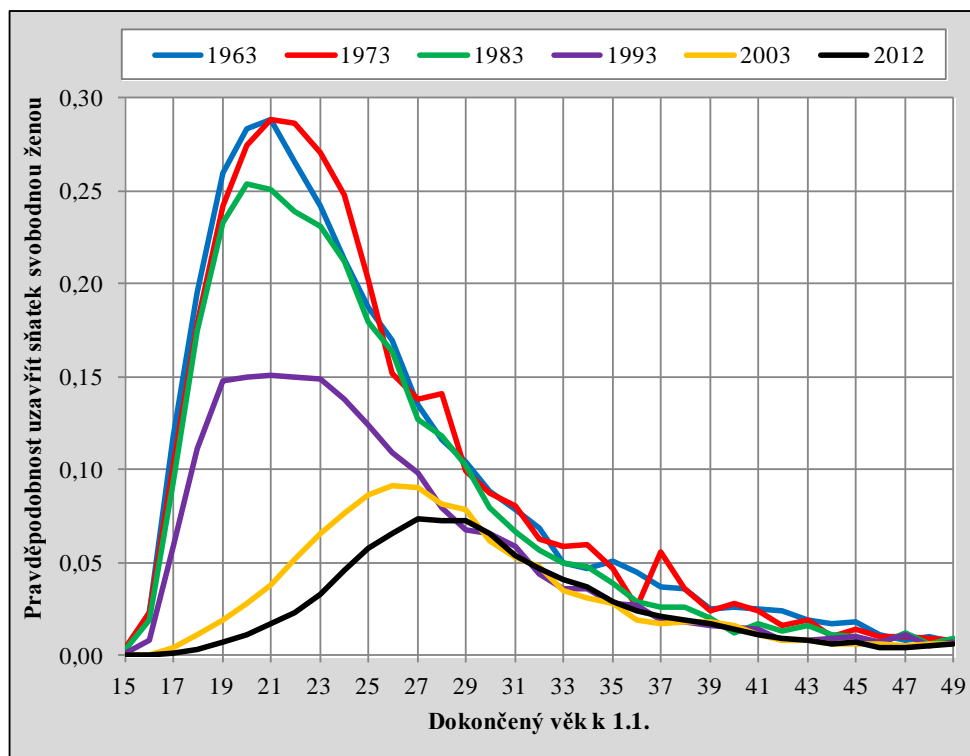
U svobodných ŕen je poté mořn toto snřeni uvedeného ukazatele pozorovat také ve věcích nad 40 let. Výjimkou jsou zde pouze hodnoty ukazatele ve věku 42 a 48 let, kdy dořlo mezi dvěma uvařovanmi roky k nárůstu. U svobodných muř dořlo k nárůstu hodnot pravděpodobnosti uzavŕen sňatku ve věku 33 let a vřřm. Jedinou výjimkou je v tomto pŕpad hodnota tohoto ukazatele ve věku 45 let.

Obr. 4: Vývoj pravděpodobností uzavŕen sňatku svobodnm muem dle věku ve vybraných letech na území eske republiky

Zdroj: FS, S, vlastní vypoy na základě jednovýchodných tabulek sňatečnosti svobodných
Poznámky: Výpočet ukazatele byl proveden na základě II. hlavních souborů.

Obr. 5: Vývoj pravděpodobností uzavŕen sňatku svobodnou ženou dle věku ve vybraných letech na území eske republiky

Zdroj: FS, S, vlastní vypoy na základě jednovýchodných tabulek sňatečnosti svobodných
Poznámky: Výpočet ukazatele byl proveden na základě II. hlavních souborů.

Tabulka (tab. 6) poté vyjadřuje změnu věkově specifických pravděpodobností uzavření sňatku svobodnými muži a svobodnými ženami mezi roky 2012 a 1993 v procentech. Z této tabulky lze tedy konstatovat, že k poklesu ukazatele o více jak 90 % došlo u svobodných žen ve věku 20 let a ve všech věcích nižších. U svobodných mužů pak došlo k více jak 90% poklesu zmiňovaného ukazatele ve věku 22 let a ve věcích nižších. U svobodných žen poklesly pravděpodobnosti uzavření sňatku pod poloviční úroveň roku 1993 ve věcích do 25 let. U svobodných mužů pak intenzity sňatečnosti poklesly na poloviční úroveň roku 1993 až do věku 27 let.

Tab. 5: Rozdíl věkově specifických pravděpodobností uzavření sňatku svobodnou osobou mezi roky 2012 a 1993 v České republice

Věk	Muži	Ženy	Věk	Muži	Ženy
15	-0,00006	-0,00097	33	0,00491	0,00510
16	-0,00069	-0,00768	34	0,00506	0,00067
17	-0,01103	-0,05742	35	0,00671	0,00101
18	-0,02917	-0,10810	36	0,00517	-0,00241
19	-0,05187	-0,14074	37	0,00869	0,00228
20	-0,08389	-0,13951	38	0,00429	0,00066
21	-0,10181	-0,13357	39	0,00430	0,00061
22	-0,11274	-0,12686	40	0,00274	-0,00071
23	-0,11827	-0,11612	41	0,00277	-0,00259
24	-0,11008	-0,09229	42	0,00282	0,00028
25	-0,09182	-0,06572	43	0,00178	-0,00089
26	-0,07149	-0,04381	44	0,00008	-0,00306
27	-0,05800	-0,02485	45	-0,00033	-0,00301
28	-0,03895	-0,00615	46	0,00078	-0,00303
29	-0,02268	0,00487	47	0,00121	-0,00706
30	-0,01037	0,00013	48	0,00235	0,00017
31	-0,00375	-0,00477	49	0,00022	-0,00052
32	-0,00174	0,00313			

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty na základě jednovýchodných tabulek sňatečnosti svobodných

Tab. 6: Změna vekove specifických pravděpodobností uzavŕeni sňatku svobodnou osobou mezi roky 2012 a 1993 v eske republice (v %)

Věk	Muži	eny	Věk	Muži	ženy
15	-100,0	-89,6	33	12,2	14,4
16	-97,2	-94,7	34	14,4	1,9
17	-98,2	-97,5	35	23,3	3,6
18	-97,6	-97,2	36	19,3	-9,1
19	-96,9	-95,3	37	43,3	11,9
20	-96,3	-92,9	38	21,1	3,6
21	-94,7	-88,6	39	25,9	3,8
22	-93,3	-84,7	40	18,4	-4,7
23	-89,2	-77,9	41	20,8	-18,8
24	-84,6	-66,8	42	28,4	3,4
25	-76,9	-53,1	43	16,0	-10,5
26	-66,6	-40,0	44	0,9	-34,7
27	-57,5	-25,2	45	-3,8	-29,5
28	-44,6	-7,8	46	10,0	-40,2
29	-29,9	7,2	47	19,5	-65,1
30	-16,3	0,2	48	43,8	3,5
31	-6,7	-8,1	49	2,6	-7,4
32	-3,5	7,2			

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty na základě jednovýchodných tabulek sňatečnosti svobodných

Obě tabulky (tab. 5, 6) tak dokazují změnu, která v pohledu na vekove specifické pravděpodobností uzavŕeni sňatku svobodnými muži a ženami nastala. Snizeni tohoto ukazatele ve věcích do 28 let u obou pohlaví naznačuje posun v časování uzavírání sňatků svobodnými snoubenci do vyšších let. Rovněž je možné konstatovat, že pokles pravděpodobností uzavŕeni sňatku ve věcích do 28 let u obou pohlaví není pŕi pohledu na obě tabulky (tab. 5, 6) plne nahrazen ve věcích vyšších.

4.4 Celková intenzita sňatečnosti svobodných osob

Tato ast práce bude podrobněji věnována analýze ukazatele prvosnatenosti. Cílem této podkapitoly je pŕedstavit vývoj celkove intenzity sňatečnosti svobodných osob v období od vzniku eske republiky a rovněž se zabývat tvrzením o možném snížování intenzity prvosnatenosti na základě ukazatele. Za ucelem doložení snížování intenzity sňatečnosti svobodných osob byl vybrán a spočten ukazatel tabulkove prvosnatenosti svobodných osob, který může pomoci situaci lépe ilustrovat. Vzorec výpočtu tohoto ukazatele je uveden v druhé kapitole této práce.

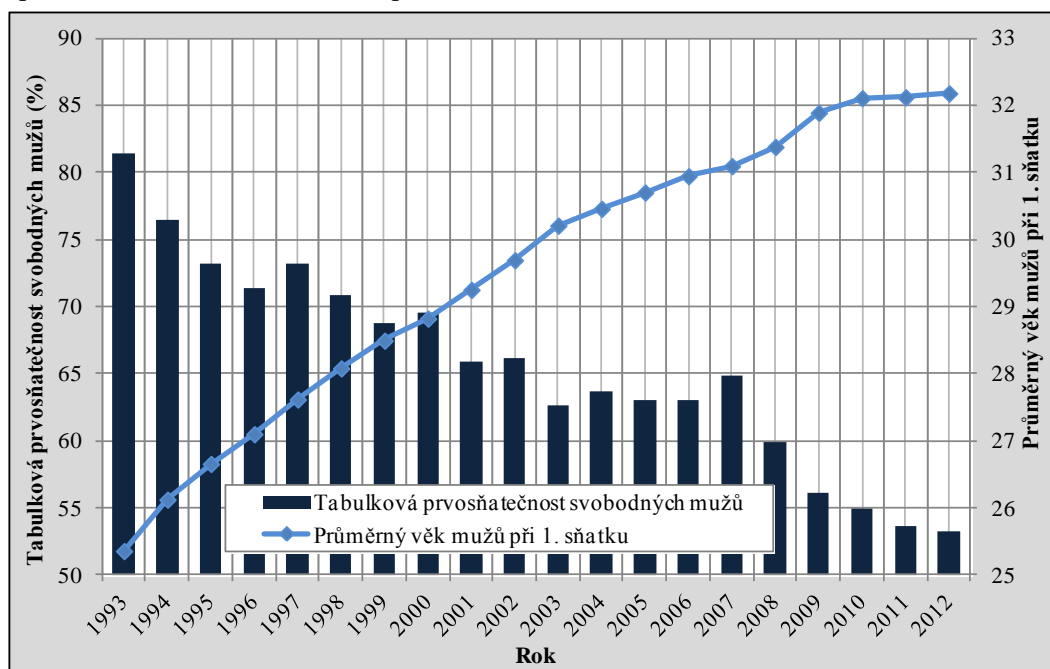
Nejprve bude nastíněn vývoj prvosnatenosti svobodných osob v druhé polovině 20. století. Po strucne charakteristice tohoto období bude jíž podkapitola zaměřena výhradně na dobu od vzniku eske republiky do roku 2012. Charakteristika období pŕedchazejiciho analyzovanému časovému useku je v podkapitole zahrnuta opět hlavně z důvodu osvětlení situace sňatečnosti

na území eske republiky, pŕedstavy o změně, ke které v tomto ohledu dořlo, a také z důvodu návaznosti studovaného období na pŕedchozi.

„Sňatečnost svobodných (prvosnatecnost) procházela v eske republice několika vývojovými etapami, pŕicemz některé z nich byly v souladu s celoevropskymi trendy a jiné nikoli“ (Rychtaříková, 1995, s. 157). Rychtaříková (1995) rozděluje vývoj prvosnatecnosti na území eske republiky na tŕi etapy. První etapa probíhala od druhé svetove války do poatku 60. let, kdy dochází k astejřim sňatkům a zaroven také ke snižování pŕumerneho věku pŕi prvním sňatku. Druhá etapa, jež pŕedstavuje období od 60. let do roku 1989, je dále rozčleněna do tŕi období. Rychtaříková (1995) druhou etapu dělí na léta ředesata, sedmdesátá a osmdesátá. Takto je druhá etapa prvosnatecnosti rozdělena napŕıklad na základě odliřnosti ve státní podpoŕe novomanželů a dalřim odliřnosti v těchto obdobích, které budou dále v textu charakterizovány. ředesata léta jsou dle Rychtařikove (1995) obdobím vyznačujícím se poklesem intenzitních ukazatelů sňatečnosti svobodných osob v porovnaní s první etapou. Sedmdesátá léta jsou pak dle autorky obdobím, pro něž je charakteristické upevnění častého a časného modelu sňatkového chování, a které je rovněž ovlivněno pŕave zmiņovanymi zmenami ve státní podpoŕe novomanželů. Jednalo se napŕıklad o vyhodne novomanželske půjčky se státními pŕispevky. Léta osmdesátá jsou pak Rychtařikovou (1995) označena jako období stabilizace v ohledu sňatečnosti svobodných osob. Poslední, tŕeti etapa, která poina rokem 1989 je dle uvedené autorky etapou snižující se intenzity sňatečnosti a také obdobím, kdy dochází k růstu sňatkového věku (tamtéž).

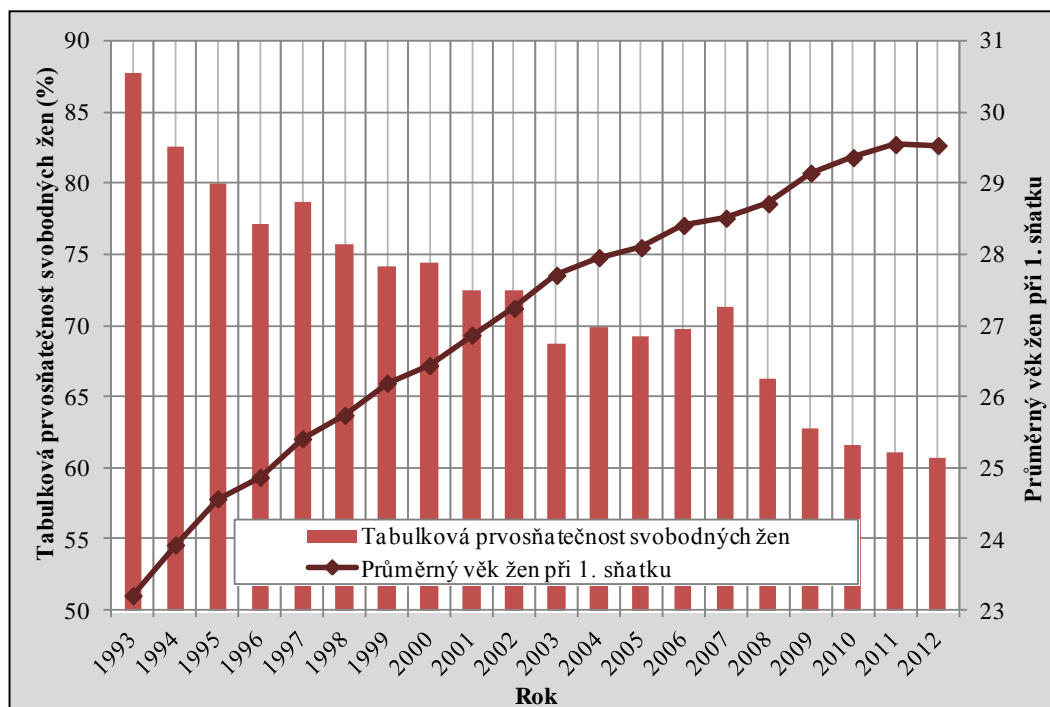
Na následujících obrázcích (obr. 6 a 7) lze pozorovat pokles ukazatele tabulkove prvosnatecnosti v čase. Oproti poklesu tohoto ukazatele může být naopak zpozorováno zvyřovani věku pŕi prvním sňatku. Pokles tabulkove prvosnatecnosti se v období od roku 1993 tyka obou pohlaví. Tabulková prvosnatecnost v roce 1993 dosahovala u muuzu hodnot nad 80 %, u řen pak dokonce pŕesahovala 85 %. V roce 2012 jsou pak hodnoty tabulkove prvosnatecnosti jíž na zcela jiné úrovni. Roku 2012 dosahovala tabulková prvosnatecnost nad 50 % u muuzu a nad 60 % u řen. Jinými slovy, v roce 2012 alespoņ jednu do věku 50 let vstoupila do manželstvi více jak polovina svobodných muuzu. U řen pak v tomtéž roce alespoņ jednu do věku 50 let vstoupily do manželstvi více něž tŕi pětiny svobodných řen. Z kohortního pohledu by vřak takové hodnoty byly dosaženy, jen za podmínky, že by během reprodukčního období muuzu a řen (věky uvazovane v tabulce sňatečnosti) nedořlo ke změně intenzity jevu (tj. pravděpodobnosti vstupu do prvního manželstvi). Za vysvětlením poklesu tohoto ukazatele lze hledat pŕave jíž v pŕedchozi kapitole zmiņovane faktory a důvody, které vstup do sňatku ovlivņuji. Taktéž změna hodnoty manželskeho soužití v řivote osob může způsobovat snižování intenzity sňatečnosti svobodných. Konkrétní hodnoty ukazatele za roky 1993 a 2012 jsou k nahlédnutí v tabulce (tab. 7).

Obr. 6: Vývoj tabulkove prvosatenosti svobodny mužů a jejich pŕemerno věku pŕi prvním sňatku v pŕbehu let 1993–2012 v eske republice

Zdroj: S, vlastní výpočty na základě jednvchodny tabulek sňatečnosti svobodny

Obr. 7: Vývoj tabulkove prvosatenosti svobodny žen a jejich pŕemerno věku pŕi prvním sňatku v pŕbehu let 1993–2012 v eske republice

Zdroj: S, vlastní výpočty na základě jednvchodny tabulek sňatečnosti svobodny

Tab. 7: Tabulkov prvosatenost svobodných mužů a žen v letech 1993 a 2012 v eske republice (v %)

Rok	Muži	eny
1993	81,47	87,73
2012	53,26	60,65

Zdroj: S, vlastní výpočty na základě jednovýchodných tabulek sňatečnosti svobodných

Z obou uvedených obrázků (obr. 6, 7) je tedy patrn pokles intenzity sňatečnosti, tudíž nii frekvence uzavírání sňatku. Zároveň si lze s tímto uvedenm poklesem povšimnout souběžného odkládání sňatku do vyiho věku. Pokles tabulkov prvosatenosti svobodných osob je mon popsát i ve vztahu s ji zmiovanm tématem pravděpodobnosti uzavření sňatku svobodnými snoubenci. Ukazatele tabulkov prvosatenosti a vekov specifických pravděpodobností uzavření sňatku svobodnými osobami spolu logicky souvisí. „Absence kompenzačního nrst pravděpodobnosti ve vyim věku se v transverzálním pohledu projevuje ve snižování celkov urovn prvosatenosti“ (Beranová, 2002a, s. 26).

Z obrázků (obr. 6, 7) i tabulky (tab. 7) vyplývá, že ve vymezenm období, tedy mezi roky 1993 a 2012, došlo ke změně urovn ukazatele tabulkov prvosatenosti svobodných osob. Lze logicky odvodit, že pokud se snižuje počet osob uzavrjcch během života manželství, nrst tm podíl trvale svobodných osob. V roce 2012 by tak pŕi zachování podmínek a urovn sňatečnosti daného roku dle výpočtů zůstalo svobodných téměř 47 % mužů a skoro 40 % žen.

4.5 Rozložení počtu sňatku dle vzájemného věku svobodných snoubenců

Tato podkapitola týkající se věku pŕi sňatku svobodných snoubenců je soustŕedna pŕedevim na vzjemn věk nevdsty a ženicha. Cílem této podkapitoly je zjistit, zdali došlo ke změně věku pŕi prvním sňatku, pokud je věk nevdsty a ženicha zkoumán vzjemn, a tuto změnu znázornit. Za tímto uelem je vzjemn věk snoubenců analyzován na základě počtů uzavřených sňatku. Podkapitola není věnována klasickm ukazatelům, nbŕ se soustŕed, jak ji bylo uvedeno, pŕedevim na poty uzavřených sňatku dle vzájemného věku svobodných snoubenců a hlavn na rozložení těchto počtů dle věku nevdsty a ženicha. Pro maximln poty uzavřených sňatku je v této pŕaci uivno pojmenování „těžiště“ počtu sňatku, které symbolizuje grafickou polohu těchto maxim. V této asti pŕce je, i pŕes mon negativa, vyuivno absolutních počtů. Absolutní počty událostí mohou být ovlivněny nejen časováním sňatku a intenzitou sňatečnosti, ale i zmnmi vekov struktury satkusopnho obyvatelstva. Avšak pro znzornn posunu ve vzjemnm věku snoubenců budou v této asti pŕce pŕesto absolutn počty událostí využity.

Cílem této podkapitoly je tedy znázornit posun věků svobodn nevdsty a svobodného ženicha (kdy tyto věky jsou uvažovány ve vzjemnm vztahu), ve kterých je uzavíráno maximum sňatku. Onen posun je ilustrován pomocí následujících obrázků (obr. 8, 9, 10).

Na obrázcích (obr. 8, 9), které jsou zabarveny právě dle poctu uzavŕenych sňatků, je pŕehledne znázorněn posun „teziřt“ do vyřřıho věku u obou snoubenců. Obrázky pŕedstavujı rok 1993 a 2012, tedy rok vzniku eske republiky a rok 2012. V roce 2012 se červená polıcka znazornujıcı nejvyřřı pocty uzavŕenych sňatků (teziřte) zŕetelne posunula do stŕednı asti obrázku. Může být také konstatována změna v dolní pravé asti obrázků, kdy oproti roku 1993 mužeme pozorovat etnejřı sňatky ve vyřřım věku obou svobodnych snoubenců, což rovněž muže naznačovat odkladanı uzavŕenı prvního manželství. Taktéž je roku 2012 patrne rozřıvenı celého červenou barvou znázorněného „teziřte“, tudíž se rozřıruje věkový interval, ve kterém je maximum sňatků uzavíráno.

V letech 1994 a 2010 bylo dosaženo vzajemne nejnızřıch resp. nejvyřřıch věků snoubenců, ve kterych byl uzavŕen nejvyřřı pocet prvních sňatků. V roce 1994 byl maximální pocet sňatků uzavŕen v nejnızřıch vzajemnych věcích snoubenců. Maximum poctu sňatků svobodnych snoubenců bylo v tomto roce uzavŕeno devatenáctiletou nevdstou a dvacetiletym ženichem. V roce 2010 byl naopak nejvyřřı pocet protogamnıch sňatků uzavŕen osmadvacetiletou nevdstou a stejne starym ženichem. Jinymi slovy, v roce 2010 byl zaznamenán dosud nejvyřřı věk nevdsty a věk ženicha, ve kterém bylo uzavŕeno maximum prvních sňatků. Obrázky znazornujıcı polohu „teziřte“ v roce 1994 a v roce 2010 se nacházejí v pŕıloze pŕace.

Obrázek (obr. 10) pak znazornuje zvyřenı věku svobodnych snoubenců, ve kterych byl uzavŕen nejvyřřı pocet prvních sňatků v každem z analyzovanych let. Obrázek znazornuje celé studované období, tedy období mezi roky 1993 a 2012. Body v obrázku (obr. 10) vzdy pŕedstavujı vzajemny věk snoubenců, ve kterém bylo uzavŕeno ono maximum poctu sňatků v daném roce. Roky 2007 a 2009 mají dvě stejne četná maxima, a proto jsou v obrázku vyznačeny dvakrat. Rovněž si lze povřımnout jısteho poklesu z vrcholu, který pŕedstavuje rok 2010. Od tohoto roku dořlo jak v roce 2011, tak roku 2012, ke snızenı modálního věku ženicha i nevdsty dle nejvyřřıho poctu uzavŕenych sňatků. V roce 2012 tak bylo nejvíce protogamnıch sňatků uzavŕeno řestadvacetiletou nevdstou a sedmadvacetiletym ženichem.

Obr. 8: Poloha „tžiřt“ sňatků dle vzejmenn věku svobodných snoubenců v roce 1993 v eske republice

		Věk nevnsty																								
		16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40+
Věk enicha	16	2	0	6	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	17	13	33	48	27	10	6	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	18	40	188	880	500	248	90	34	21	5	4	7	0	0	2	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
	19	57	225	1260	1098	502	193	79	45	12	8	4	5	5	0	1	1	0	2	0	0	0	0	0	0	2
	20	38	215	1537	1529	1255	500	183	81	36	32	13	7	2	0	1	3	1	1	0	0	0	0	0	0	3
	21	31	183	1368	1630	1375	895	364	178	75	43	23	4	6	0	2	2	1	0	0	0	1	0	0	0	4
	22	33	137	1074	1402	1293	890	633	283	123	62	40	21	20	8	4	3	2	0	0	0	0	0	0	0	3
	23	16	71	816	1022	1010	757	626	462	205	98	44	38	8	9	6	6	1	0	2	0	1	0	0	0	2
	24	16	43	512	802	785	659	545	431	338	133	69	36	23	14	6	0	2	0	3	1	1	0	0	0	1
	25	3	34	339	479	561	435	424	364	310	189	89	41	27	11	11	5	6	4	0	1	2	1	0	0	0
	26	3	16	224	297	345	390	302	267	218	155	121	67	38	16	12	9	4	1	0	2	1	0	1	1	0
	27	1	8	123	210	226	226	237	210	176	138	82	73	44	22	18	11	4	3	1	0	0	1	0	0	1
	28	0	7	98	138	194	179	157	160	157	117	95	68	55	20	14	11	6	0	6	1	3	4	0	0	0
	29	1	5	54	106	137	106	114	126	98	89	64	67	67	25	17	7	7	6	3	5	0	2	2	0	1
	30	1	4	30	51	63	59	66	61	63	75	58	41	34	24	23	11	6	3	4	2	3	1	2	2	0
	31	1	2	15	33	40	24	42	51	54	36	37	40	33	25	18	12	6	8	1	3	1	2	0	1	0
	32	0	1	17	20	38	39	25	31	30	28	29	39	20	21	6	15	12	4	3	3	3	0	0	1	3
	33	0	1	15	12	20	16	19	14	26	26	24	19	22	11	11	20	8	5	3	4	1	0	1	1	2
	34	0	1	5	11	11	5	6	7	15	16	16	19	10	17	10	12	10	5	7	1	1	2	1	1	4
	35	0	0	2	6	9	4	16	15	10	17	8	11	15	15	9	9	8	4	8	7	5	3	2	2	8
	36	1	0	4	4	6	7	9	8	12	12	8	9	9	15	16	6	8	5	5	5	2	2	1	2	4
	37	0	0	3	4	2	5	9	2	8	6	6	4	9	10	6	7	4	4	3	2	4	4	1	1	3
	38	0	0	3	3	2	3	2	2	6	3	2	4	4	7	1	6	0	2	6	1	2	4	0	0	4
	39	0	0	3	1	1	0	0	2	2	6	5	3	6	7	1	7	3	0	3	6	1	2	1	0	3
40+	0	0	5	8	13	12	8	11	6	12	14	17	11	10	9	8	7	7	10	9	9	8	11	9	85	

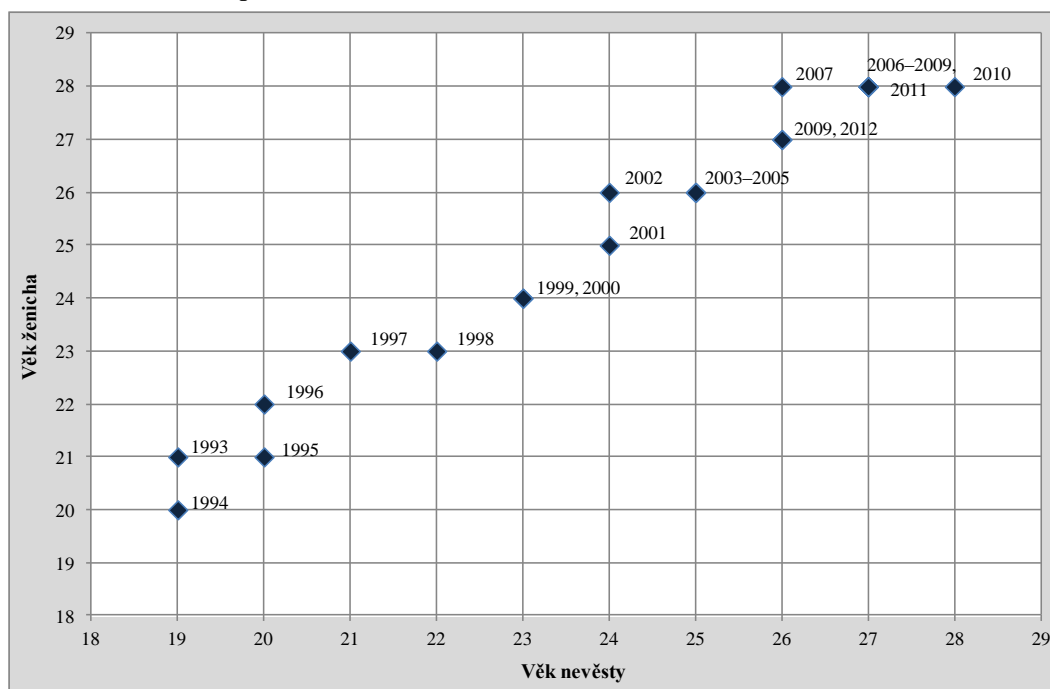
Zdroj: S, vlastní prava

Obr. 9: Poloha „tžiřt“ sňatků dle vzejmenn věku svobodných snoubenců v roce 2012 v eske republice

		Věk nevnsty																								
		16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40+
Věk enicha	16	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	17	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	18	2	2	8	5	4	2	0	1	1	0	1	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	19	1	1	11	10	7	8	6	2	1	0	0	2	1	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	20	1	3	13	23	25	25	11	6	1	4	6	3	3	2	2	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0
	21	1	3	12	28	37	65	28	26	25	10	6	11	3	6	3	3	2	1	3	0	0	0	0	1	0
	22	1	2	11	27	53	65	98	52	37	31	21	13	8	7	7	6	4	2	0	0	0	0	0	0	0
	23	1	1	10	26	42	76	105	113	70	51	28	23	26	12	13	7	3	1	2	2	1	0	0	0	0
	24	0	2	11	30	59	89	116	165	194	142	80	73	36	34	19	13	12	8	2	3	1	1	0	0	0
	25	0	2	9	25	46	81	94	196	215	271	175	107	78	40	39	21	14	15	8	3	3	0	1	0	0
	26	2	0	9	17	39	90	124	158	274	338	366	212	131	75	48	33	19	14	7	2	5	3	1	0	5
	27	0	0	5	14	30	74	111	178	206	344	428	404	204	123	79	46	33	27	12	4	8	3	1	1	1
	28	0	0	9	15	26	53	86	144	231	311	384	409	423	222	143	66	51	18	21	11	6	7	6	0	1
	29	1	0	1	12	24	44	78	122	174	266	355	409	398	350	189	75	60	40	25	21	12	10	5	5	1
	30	0	1	1	11	20	28	47	116	150	231	287	362	401	366	359	148	88	53	30	12	15	6	2	5	6
	31	1	0	2	8	13	18	38	78	121	164	247	286	308	291	279	213	124	73	35	37	18	6	9	2	5
	32	0	0	1	7	12	22	31	70	81	133	203	235	251	264	265	221	169	111	68	34	14	19	10	8	5
	33	0	0	1	2	4	25	27	41	85	108	142	194	211	222	234	162	157	147	86	62	25	19	11	9	6
	34	0	0	2	4	7	10	15	40	55	72	106	155	171	150	153	182	154	129	102	69	33	12	14	4	2
	35	0	0	0	3	2	11	19	14	28	64	77	97	127	141	143	114	114	93	87	67	41	25	13	1	10
	36	0	0	1	3	2	5	13	22	28	47	74	59	86	91	86	82	93	71	71	58	44	22	16	12	12
	37	0	0	0	0	0	2	11	16	24	27	37	46	62	60	72	67	63	66	42	55	44	28	18	5	11
	38	0	0	0	1	3	4	5	12	15	20	21	26	40	54	54	45	43	51	56	48	36	22	26	11	15
	39	0	0	1	0	0	5	5	6	9	17	21	11	35	32	26	28	28	34	28	15	22	24	16	13	14
40+	0	0	0	3	3	2	9	5	10	26	28	28	44	43	61	44	59	56	90	62	68	59	61	45	153	

Zdroj: S, vlastní prava

Obr. 10: Vzejmny věk svobodnych snoubenců dle polohy maxima uzavŕenych sňatků v letech 1993–2012 v eske republice

Zdroj: ČSÚ, vlastní prava

Jak jı bylo uvedeno, tato podkapitola znazornuje odkládání prvnıch sňatků do vyššího věku jinym způsobem, ne může být obvyklé. Změna v časování prvnıch sňatků je znázorněna na základě nejvyššího počtu uzavŕenych sňatků ve vztahu k věku ženicha a k věku nevnesty v daném roce. Z tohoto hlediska je tedy od roku 1993 patrný posun maxima uzavŕenych prvnıch sňatků do vyšších let u obou snoubenců. Naopak poslední roky pŕedstavujı spíše stagnaci z hlediska rozložení sňatků podle vzejmneho věku snoubenců nebo dokonce mírný pokles maxima počtu sňatků do nižších věků muže a ženy.

4.6 Věková homogamie a heterogamie maneelskych párů

Pŕedmetem analýzy této podkapitoly je rozdíl mezi věkem ženicha a nevnesty. Jak z názvu podkapitoly vyplývá, následující text bude zaměřen na věkovou homogamii a heterogamii uzavıranych maneelstvı. Jedním z cílů této podkapitoly je tedy nastínění struktury sňatků pŕave dle vzejmneho věku partnerů a tím i oveŕenı pŕedpokladu, že mezi lety 1993 a 2012 došlo k nárůstu podílu maneelstvı, ve kterych je starší nevnesta. V tomto pŕıpade analýzy jsou uvažovány sňatky bez rozdílu poŕadı.

V této podkapitole bude rovněž oveŕovano tvŕzenı týkající se výše rozdílu mezi věky snoubenců. Pro jednoduché zpracování této otázky bude využita regresní analýza. Cílem je tedy na základě spoctenych regresních pŕımek a na základě vıcenasobnych regresních modelů rozhodnout, zdali rozdíl věku snoubenců závisí na absolutním věku ženicha resp. nevnesty. Výzkumná otázka pro tuto ast může být formulována napŕ. tak, zda s rostoucím věkem ženicha a nevnesty rozdíl mezi věky snoubenců narůstá. Pŕave k těmto zameŕum se pouıtı regresních pŕımek jeví jako nejvhodnější nástroj. Pro pŕıpady opakovanych sňatků je v této pŕaci využito

vícenásobných regresních modelů, ve kterých je navíc studován vliv dalších vysvětlujících proměnných na výši rozdílu mezi věky snoubenců. Vybrané proměnné vstupující do vícenásobné lineární regrese budou konkrétně popsány dále v textu. Údaje, které byly použity v případě výpočtu regresních přímek a vícenásobných lineárních modelů jsou ze souboru anonymizovaných individuálních dat, které se vztahují k roku 2012. Zatímco v případě výpočtu jednoduchých regresních přímek jsou uvažovány jen sňatky svobodných osob, v případě vícenásobných regresních modelů se jedná pouze o sňatky opakované (sňatky vyššího pořadí), tedy o sňatky rozvedených a ovdovělých osob.

Rozdělení uzavíraných sňatků dle vzájemného věku snoubenců by tedy mohlo být chápáno například následujícím způsobem. Sňatky mohou být uzavřeny jako tzv. věkově homogamní, kdy jsou snoubenci stejně staří. Druhým případem jsou pak sňatky věkově heterogamní. Tyto sňatky se dále dělí na případy, kdy je v páru starší muž, což je příklad tradičního typu věkově heterogamního svazku, anebo naopak, kdy je v páru starší žena. V tom případě se hovoří o netradičním typu věkově heterogamního sňatku (Katrňák, 2008, s. 41). Ve velké části případů se za věkově homogamní manželství považuje věkový rozdíl snoubenců v rozmezí nula až pět let (van Poppel et al., 2001, s. 13). Vymezení dle uvedených autorů není jediným způsobem, jak rozlišit věkovou homogamii a heterogamii. Je samozřejmé, že vymezení věkové homogamie může být např. užší či naopak širší.

V tabulce (tab. 8) jsou znázorněny podíly uzavřených sňatků bez rozdílu pořadí v letech 1993 a 2012 dle vzájemného věku muže a ženy. Jedná se tedy o znázornění podílů sňatků, ve kterých byl starší v páru muž nebo naopak žena a také o podíl manželství, která byla uzavřena stejně starými snoubenci. V práci uvažovaném případě jsou za stejně staré snoubence považováni ti, jejichž věkový rozdíl je menší než jeden rok. Ve zvoleném příkladě tedy můžeme hovořit o věkově heterogamním manželství od rozdílu jednoho dokončeného roku mezi věky snoubenců. Dle tabulky (tab. 8) lze pozorovat především nárůst podílu uzavřených sňatků, v nichž je starší žena. V roce 1993 byl podíl sňatků se starší nevěstou téměř o 5 procentních bodů nižší. Zároveň si lze s tímto faktem povšimnout poklesu podílu sňatků, ve kterých je starší ženich. Tyto dvě skutečnosti spolu logicky souvisí. Podíl stejně starých snoubenců se v roce 2012 oproti roku 1993 snížil o 1,1 procentních bodů.

Tab. 8: Podíl sňatků dle vzájemného věku snoubenců v letech 1993 a 2012 (v %)

Rok	Starší ženich	Starší nevěsta	Stejně staří snoubenci
1993	73,6	15,3	11,1
2012	69,8	20,2	10,0

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Poznámka: Údaje tabulky jsou vztahovány ke sňatkům bez rozdílu pořadí. Věková heterogamie snoubenců je uvažována od jednoho dokončeného roku rozdílu věku ženicha a nevěsty.

Dle zvoleného vymezení věkové homogamie partnerů v této práci lze konstatovat patrný nárůst podílu věkově heterogamních sňatků netradičního typu. Tímto tématem se zabýval, jak již bylo uvedeno, např. Katrňák (2008), který říká, že většina manželství v české společnosti bývala věkově heterogamní se starším mužem, tedy tradičního typu, avšak od roku 1965 se

zvyšuje podíl věkově netradičních sňatků. Nejprve se tento podíl sňatků se starší nevěstou zvyšoval pozvolna. Od roku 1992 je nárůst věkově heterogamních sňatků netradičního typu výraznější.

4.6.1 Výše rozdílu věku snoubenců

Rozdíl mezi věkem nevěsty a ženicha záleží na mnoha faktorech. Například Katrňák (2008) zkoumá nejen věk obou partnerů, ale také typ sňatku, rodinný stav, vzdělání partnerů a mnoho dalších proměnných, které mohou působit na rozdíl mezi věky snoubenců. Pro tuto práci byly za účelem vysvětlení výše rozdílu věku mezi snoubenci vytvořeny regresní přímky a také vícenásobné regresní modely, pro které byly vybrány možné proměnné, které mohou napomoci při vysvětlování rozdílu věku snoubenců a u nichž bylo předpokládáno, že mohou rozdíl mezi věky snoubenců ovlivňovat. Jak již bylo uvedeno, nejprve bude tato část textu zaměřena na sňatky svobodných snoubenců, poté se práce bude podrobněji věnovat sňatkům opakovaným (vyššího pořadí). S cílem ověření stanovených hypotéz práce byly vytvořeny dvě regresní přímky týkající se svobodných osob a následně dva vícenásobné regresní modely, které se týkají sňatků opakovaných. Jako závislá proměnná je tedy ve všech případech uvažován rozdíl mezi věky snoubenců. Jak již bylo uvedeno, data použitá v této části práce se vztahují k roku 2012.

O rozdílu věků mezi snoubenci Fučík (2006) říká, že to, jak starý bude partner, záleží na věku samotné osoby, která si partnera vybírá. Čím vyšší věk této osoby, tím spíše bude partnerství věkově heterogamní, zejména v případě, kdy se jedná o tradiční typ. Tento předpoklad bude ověřován pomocí regresní přímky modelující výši rozdílu mezi věky snoubenců v závislosti na věku ženicha a následně v závislosti na věku nevěsty. Důvodem nezahrnutí věku ženicha a věku nevěsty do jedné regresní přímky je silná korelace mezi těmito veličinami.

Obecný tvar regresní přímky uvádí např. Zvára (2000, s. 153) nebo Seger, Hindls (1995, s. 184) a má tuto podobu:

$$Y_i = \beta_0 + \beta_1 x_i,$$

kde Y_i představuje závisle proměnnou, x_i je nezávisle proměnnou a parametry β_0 , β_1 jsou neznámými parametry. Parametr β_1 udává střední hodnotu změny vysvětlované proměnné, kterou lze očekávat při jednotkové změně vysvětlující proměnné x_i (Zvára, 2000, s. 154). Regresní koeficient β_1 může být nazýván směrnici přímky a regresní koeficient β_0 jejím absolutním členem (Zvára, 2013, s. 189).

Hodnoty nalezených regresních koeficientů a jejich statistickou významnost v případě regresních přímek lze pozorovat v tabulkách (tab. 9, 10). Parametry byly odhadnuty metodou nejmenších čtverců. Statistická významnost proměnné je hodnocena na 5% hladině významnosti.

Tab. 9: Hodnoty regresních koeficientů a jejich statistická významnost v případě závislosti rozdílu věku snoubenců na absolutní výši věku ženicha

Regresní koeficient	Hodnota regresního koeficientu	Statistická významnost
Absolutní člen	-7,354	0,000
Věk ženicha	0,307	0,000

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty v programu SPSS

Poznámky: Údaje zahrnuté do výpočtů se týkají prvních sňatků.

Tab. 10: Hodnoty regresních koeficientů a jejich statistická významnost v případě závislosti rozdílu věku snoubenců na absolutní výši věku nevěsty

Regresní koeficient	Hodnota regresního koeficientu	Statistická významnost
Absolutní člen	8,759	0,000
Věk nevěsty	-0,188	0,000

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty v programu SPSS

Poznámky: Údaje zahrnuté do výpočtů se týkají prvních sňatků.

Dle tabulek (tab. 9, 10) lze konstatovat, že proměnná věk ženicha je v případě první regresní přímky na základě zvolené hladiny významnosti statisticky významná, a tudíž ovlivňuje rozdíl mezi věky snoubenců. Stejně tak je v případě druhé spočtené regresní přímky statisticky významnou proměnnou věk nevěsty. Je tedy doloženo, že výše rozdílu mezi věkem ženicha a nevěsty statisticky významně souvisí s absolutní výši věku právě jednoho ze snoubenců.

V tabulkách (tab. 9, 10) lze rovněž pozorovat samotné hodnoty vypočtených regresních koeficientů. Lze tedy říci, že s nárůstem hodnot věku svobodného ženicha může být očekáváno zvyšování výše rozdílu mezi věky snoubenců. Oproti tomuto faktu, lze pozorovat, že v závislosti na zvyšování věku, ve kterém vstupuje do manželství svobodná nevěsta, bude očekávaná střední hodnota rozdílu věku klesat.

Následující text práce se věnuje výši rozdílu věku snoubenců, kteří uzavírají opakované sňatky. Pro analýzu byly i v tomto případě zvoleny regresní modely, kdy však bylo pro vysvětlení variability závisle proměnné (rozdíl věku snoubenců) uvažováno více vysvětlujících proměnných. Lze tedy hovořit o užití modelu vícenásobné lineární regrese. Nezávisle proměnné vstupující do modelu se na výsledné hodnotě závisle proměnné nemusí podílet stejným dílem. Tato skutečnost se poté odráží na velikosti spočtených regresních koeficientů (Zvára, 2013, s. 197). Obecný model mnohonásobné lineární regrese je dle Zváry (2000, s. 157) následující:

$$Y_i = \beta_0 + \beta_1 x_i + \beta_2 v_i,$$

kde parametry β_0 , β_1 a β_2 jsou neznámými regresními koeficienty a x_i, v_i vyjadřují známé hodnoty nezávisle proměnných.

V případě vícenásobné lineární regrese byl tedy opět zvolen rozdíl mezi věky snoubenců jako vysvětlovaná neboli závislá proměnná. Cílem této analýzy je zjistit, jaké nezávisle

proměnné mají na výši rozdílu věku mezi snoubenci významný vliv a rovněž také to, jakou měrou se právě tyto jednotlivé nezávisle proměnné na vysvětlení onoho věkového rozdílu podílejí. V práci byly pro vysvětlení závisle proměnné (tj. rozdíl věku snoubenců) zvoleny vždy tři vysvětlující (nezávislé) proměnné. Tyto proměnné byly vybrány právě z důvodu předpokládaného vlivu na rozdíl věku snoubenců, kteří uzavírají opakovaný sňatek. Taktéž je nutné zmínit, že modely pro tuto práci byly vytvořeny dva. Tyto dva vytvořené modely mnohonásobné lineární regrese se od sebe liší kombinací zvolených vysvětlujících veličin. Opět jsou jako nezávislé veličiny zvoleny proměnné věk ženicha a věk nevěsty. Do modelů jsou však vzhledem k analýze opakovaných sňatků zahrnuty i proměnné doba uplynulá od ukončení předchozího manželství ženicha a taktéž doba uplynulá od ukončení předchozího manželství nevěsty.

První model, vysvětlující rozdíl věku snoubenců, tedy zahrnuje kombinaci proměnných, kterými jsou věk ženicha, doba uplynulá od ukončení předchozího manželství ženicha a také doba uplynulá od ukončení předchozího manželství nevěsty. Druhým sestaveným modelem vícenásobné regrese je model, jenž za nezávisle proměnné považuje opět doba uplynulou od ukončení předchozího manželství ženicha a nevěsty, avšak oproti věku ženicha je v druhém případě použit věk nevěsty. Nezahrnutí věku ženicha a věku nevěsty do jednoho modelu, je opět z důvodu silné korelace mezi těmito proměnnými.

Lze předpokládat, že všechny zvolené nezávisle proměnné budou výši rozdílu mezi věky snoubenců ovlivňovat. Co se týká sňatků rozvedených osob, Katriňák (2008) říká, že pokud má za sebou alespoň jeden ze snoubenců rozvodové řízení, očekává se zvýšení rozdílu mezi věkem ženicha a nevěsty. Následující modely se však nevěnují pouze sňatkům rozvedených osob, ale i sňatkům ovdovělých osob.

První nalezený model vícenásobné lineární regrese má hodnoty regresních koeficientů nacházejících se v tabulce (tab. 11). Zároveň je v tabulce opět uvedena i statistická významnost jednotlivých proměnných. Regresní koeficient β_0 je absolutním členem vícenásobného regresního modelu.

Tab. 11: Hodnoty regresních koeficientů v prvním modelu vícenásobné lineární regrese zahrnujícím věk ženicha, dobu uplynulou od ukončení předchozího manželství ženicha a nevěsty a jejich statistická významnost

Regresní koeficient	Hodnota regresního koeficientu	Statistická významnost
Absolutní člen	-12,774	0,000
Věk ženicha	0,408	0,000
Doba uplynulá od ukončení předchozího manželství ženicha	-0,055	0,000
Doba uplynulá od ukončení předchozího manželství nevěsty	-0,286	0,000

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty v programu SPSS

Poznámky: Údaje zahrnuté do výpočtů se týkají pouze opakovaných sňatků.

Na základě tabulky (tab. 11) lze pozorovat, že všechny nezávisle proměnné, kterými jsou věk ženicha, doba uplynulá od ukončení předchozího manželství ženicha a doba od ukončení předchozího manželství nevěsty, vyšly v modelu na zvolené 5% hladině významnosti jako statisticky významné, a tudíž se podílejí na vysvětlení rozdílu mezi věky snoubenců. Zajímavé je v tomto modelu působení proměnných, kterými jsou doba uplynulá od ukončení předchozího manželství ženicha a nevěsty. Každý další dokončený rok od ukončení předchozího manželství snoubenců v průměru snižuje rozdíl mezi věkem ženicha a nevěsty.

Hodnoty nalezených regresních koeficientů uvažovaných v druhém modelu vícenásobné lineární regrese se nacházejí v tabulce (tab. 12). Jako vysvětlující veličiny tohoto modelu byly zvoleny věk nevěsty, doba uplynulá od ukončení předchozího manželství ženicha a nevěsty. Tabulka opět znázorňuje i statistickou významnost jednotlivých nezávislých proměnných. Regresní koeficient β_0 je opět absolutním členem vícenásobného regresního modelu.

Tab. 12: Hodnoty regresních koeficientů v druhém modelu vícenásobné lineární regrese zahrnujícím věk nevěsty, dobu uplynulou od ukončení předchozího manželství ženicha a nevěsty a jejich statistická významnost

Regresní koeficient	Hodnota regresního koeficientu	Statistická významnost
Absolutní člen	12,282	0,000
Věk nevěsty	-0,208	0,000
Doba uplynulá od ukončení předchozího manželství ženicha	0,168	0,000
Doba uplynulá od ukončení předchozího manželství nevěsty	-0,006	0,662

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty v programu SPSS

Poznámky: Údaje zahrnuté do výpočtů se týkají pouze opakovaných sňatků.

Na rozdíl od prvního spočteného modelu nebyly ve druhém modelu všechny zahrnuté proměnné na zvolené 5% hladině významnosti statisticky významné. Proměnná představující dobu uplynulou od ukončení manželství nevěsty nelze považovat za statisticky významnou, což v tomto případě znamená, že nepřináší novou informaci, která by pomohla k lepšímu vysvětlení závisle proměnné (tj. rozdíl věku snoubenců). V tomto modelu je v průměru zaznamenáván pokles rozdílu věku snoubenců se zvyšováním hodnot proměnné věk nevěsty. Se zvyšováním hodnot představujících dobu uplynulou od ukončení předchozího manželství ženicha se očekávaná hodnota rozdílu mezi věky snoubenců v průměru zvyšuje.

V závěrečném shrnutí lze tedy říci, že věkový rozdíl partnerů souvisí s mnoha faktory, které výběr partnera ovlivňují. Za pomoci relativně jednoduchých modelů bylo ilustrováno, jak výše rozdílu mezi věkem svobodných snoubenců souvisí s věkem ženicha a věkem nevěsty. Totéž bylo dokázáno v případě, kdy byly uvažovány sňatky opakované. U sňatků opakovaných lze pozorovat i vliv dalších možných veličin na rozdíl věku snoubenců.

Kapitola 5

Závěr

Změny demografického chování, které nastaly v pŕubehu 90. let 20. století v eske republiice, jsou vyznamne a mají více pŕiin. Cílem a záměrem této bakalarske pŕace bylo analyzovat věk, pŕi kterém je uzaviran sňatek v eske republiice. Pŕace se zamerila zejména na časování prvních sňatků, tedy na sňatky svobodných snoubenců. Pŕednostne bylo analyzováno období od vzniku eske republiky do roku 2012. Pro doplnen kontextu byly také okrajove zpracovany udaje za vybrané roky pŕedchoziho období, jedná se o roky 1963, 1973 a 1983. Tyto roky byly v pŕaci obsaženy pŕedevim z důvodu nastínění situace vybraných ukazatelů pŕed studovaným obdobím. Pomocí popsáných základních ukazatelů byly charakterizovány základní vyvojove trendy tykajici se časování sňatečnosti i změn celkove intenzity. V teoretické asti se pŕace zamerila také na možné nejdulezitejsi faktory odsouvání sňatku do výších věků a rovněž na důvody, které mohou mladé osoby vést k uzavření manželství. Spolu s tímto byly zaroven zmíněny i důvody, které mohou mladé lidi od uzavření sňatku naopak odrazovat.

V uvodu pŕace byly stanoveny hypotézy tykajici se základních trend časování vstupu do manželství a intenzity sňatečnosti stejne jako dilicich specifik vztahujících se k tomuto procesu na uzemi eske republiky od roku 1993 do roku 2012. Pod pojmem specifik byly v pŕaci pŕedstaveny napŕ. regresní analýza hodnot rozdílu věku snoubenců a vzájemný věk snoubenců.

Vzhledem ke změnám demografického chování obyvatel eske republiky v 90. letech minulého století byl oekavan nepŕeruovany nárůst pŕumerneho věku, pŕi kterém dochází k uzavření prvního manželství. Zvyšování tohoto ukazatele bylo pŕedpokladano u obou pohlaví. Spolu s tímto bylo rovněž pŕedpokladano, že pŕumerny věk mu pŕi prvním sňatku je po celé analyzované období výší, než je tomu pŕi stejne události u žen. Za uelem overeni těchto tvrzení byly na základě jednovychodnych tabulek sňatečnosti svobodných spoceny pŕumerne věky pŕi prvním sňatku pro každý rok analyzovaného období u obou pohlaví. Z trendu vývoje hodnot vypoceneneho ukazatele vyplývá, že v pŕubehu let 1993 až 2012 došlo k jeho zvyšování u mu a žen, avšak během posledních analyzovaných let dochází k mírnému poklesu tempa tohoto nárůstu rovněž u obou pohlaví. Do dalších let lze tedy pŕedpokladat postupnou stagnaci. Taktéž lze na základě spoceneneho pŕumerneho věku pŕi vstupu do prvního manželství pozorovat výší hodnoty tohoto ukazatele u mu, a to po celé analyzované období. Možných faktor působících na odkládání uzavření sňatku je mnoho a byly v pŕaci diskutovány. Spolu s konceptem druhého demografického pŕechodu byla napŕ. zminovana změna vnímání lidských hodnot, důraz na seberealizaci a celkový individualismus.

V souvislosti s trendem zvyšování průměrného věku muu a žen pŕi vstupu do manželství bylo rovněž očekáváno snizen intenzity sňatečnosti v nižších věcích. V pŕipad této pŕce bylo očekáváno nejvýraznější snizen pŕedevším do věku cca 25 let u obou pohlaví. V rámci této asti analýzy bylo využito vkov specifických pravděpodobností uzavŕen sňatku svobodnm snoubencem. Na základě tohoto demografického ukazatele bylo prokázáno očekávání celkov snizen hodnot tohoto ukazatele. Zároveň došlo k posunut nejvyších hodnot pravděpodobností uzavŕen sňatku svobodnými muži a ženami do vyších let v jejich životě. Se zaměřením na hodnoty pravděpodobností uzavŕen sňatku svobodnými snoubenci do věku 25 let lze konstatovat, že pŕv u těchto hodnot došlo k více jako 50% poklesu mezi rokem 1993 a 2012. Zároveň bylo na základě tohoto ukazatele možné pozorovat, že zvyen jeho hodnot odpovdjc vyším vekm pln nenahrazuje pokles v nižších věkových skupinách.

Ve spojení s pŕedpokladem snizen intenzity sňatečnosti v niším věku (do 25 let) a absencí kompenzace této intenzity ve věcích vyších bylo rovněž uvažováno celkov snizen intenzity sňatečnosti po cel analyzovan období. S cílem ovŕen i zamtnut stanoven hypotézy byl zvolen ukazatel tabulkov prvospnatenosti svobodných osob, jehož výpočet byl v pŕci popsán. Hodnoty spočteného ukazatele za jednotliv roky u obou pohlaví prokzly celkov snizen intenzity sňatečnosti mezi roky 1993 a 2012.

V rámci analýzy specifických rysů pojicch se s vývojem sňatečnosti byl rovněž studován vzjemn věk snoubenců. Jedním z dalších cl pŕce tak bylo doložit mon vztah mezi prumernm věkem ženicha a nevdsty. Za tímto uelem bylo využito korelačního koeficientu, jenž značí, zdali mon vztah mezi dvěma veličinami existuje a tento vztah kvantifikuje. V pŕipad této pŕce byl vzhledem k charakteru dat vybrán Pearsonův korelační koeficient. Hodnota tohoto vypočteného koeficientu ukzla, že pŕedpoklad souvislosti průměrného věku muže a ženy pŕi prvním sňatku, me být považován za statisticky doloen. Vybran korelační koeficient, jehož hodnota se rovnala islu 0,999 tak dokazuje, že pokud docházelo ke zvyšování průměrného věku ženicha pŕi prvním sňatku, lze očekávat i zvyen průměrného věku nevdsty pŕi této události. Spolu s touto analýzou bylo dále v pŕci rovněž zkoumáno zvyšování vzájemného věku ženicha a nevdsty v době uzavŕen prvního manželství. Na základě maximálního počtu uzavŕench sňatků svobodnými snoubenci daného roku bylo taktéž doloženo zvyšování vzájemného věku ženicha a nevdsty pŕi vstupu do prvního manželství během analyzovaného období.

Dalm pŕedmtem analýzy pŕce byla výše rozdílu mezi věky snoubenců. Tmto tématem se zabývala podkapitola s názvem Vkov homogamie a heterogamie manželských pr, jež ve svých výpočtech, na rozdíl od všech ostatních analýz, j neuvažovala pouze sňatky prvního poŕad, nýbrž i opakovan sňatky. S cílem zjitn, zdali mezi roky 1993 a 2012 došlo k nárůstu podílu svazků, v nichž je starší nevdsta, byl v obou letech vyjdŕen jejich procentuln podíl. V tomto pŕipad nebylo rozlišováno poŕad sňatků a vkov heterogamie byla uvažována od jednoho dokončeného roku rozdílu věku mezi snoubenci. Z výsledků vyplývá, že lze v tomto ohledu pozorovat změnu tohoto podílu mezi vybranými roky, jeliko v roce 2012 byl podíl sňatků se starší nevdstou tmŕ o 5 procentních bodů vy než roku 1993. Jevy provzjc zvyen podílu sňatků se starší nevdstou jsou napŕ. snizen celkového počtu sňatků stejn

starých snoubenců a také snižení podílu tech sňatků, kde je starí enich. Na základě provedené analýzy lze však také konstatovat, že muži si stále vybiraji spi mladí partnerku.

Poslední otázkou, která byla v této pŕaci overovana, byl pŕedpoklad o souvislosti výše rozdílu mezi věky snoubenců a absolutní hodnoty věku jednoho z nich. Tento pŕedpoklad byl vyŕeen za pomoci regresních pŕimek a vícenásobných regresních modelů. Nejprve byly pŕedpokladany sňatky pouze svobodných osob, na kterých byla založena konstrukce regresních pŕimek, poté byly do analýzy zahrnuty naopak pouze sňatky opakovane, kde bylo pŕedpokladano, e na výši rozdílu mezi věky snoubenců může mít vliv více proměnných. Ve vsech pŕípadech byla na zvolené hladině významnosti prokázána statistická významnost vlivu absolutní výše věku ženicha a nevdesty. Regresní pŕimka uvažující závislost rozdílu věku snoubenců na věku ženicha prokázala, že v pŕumeru cim starí enich bude, tím bude oekavana hodnota rozdílu mezi věky snoubenců vyi. U regresní pŕimky vysvětlující rozdíl mezi věky snoubenců pomoci věku nevdesty bylo znaménko směrnice pŕimky zaporne, a tudíž se zvyšovanim věku nevdesty v pŕumeru dochází ke snižování očekávané hodnoty rozdílu věku snoubenců.

V pŕípadech analýzy opakovaných sňatků byly do regresních modelů kromě věků snoubenců zahrnuty i veličiny pŕedstavujici dobu uplynulou od ukončení pŕedchoziho manželství ženicha a nevdesty. Tyto proměnné byly do vícenásobných regresních modelů zahrnuty z důvodu pŕedpokladaneho vlivu na zvolenou závisle proměnnou. Jejich statistická významnost se s jedinou výjimkou ve vybraných vícenásobných regresních modelech na zvolené hladině významnosti prokázala. Výjimka je tvořena proměnnou pŕedstavujici dobu uplynulou od ukončení pŕedchoziho manželství nevdesty v druhém regresním modelu.

Výsledky této pŕace zabyvajici se časováním sňatků spolu s intenzitou sňatečnosti tedy mohou doložit, k jak vyrazne změně v ohledu demografického chování obyvatel eske republiky během analyzované periody 1993–2012 dolo. Proměna demografického chování obyvatel eske republiky se v studovaném období promítla do vsech použitých demografických ukazatelů. Zmíněné změny demografického chování, k nimž patŕi pŕave snižování intenzity prvossnatenosti spolu s nárůstem věku pŕi vstupu do prvniho manželství, mohou být některými autory označeny jako souast tzv. druhého demografického pŕechodu. Existují však i autoŕi, kteŕi tento koncept neuznavaji a uváděné změny nehodnotí jako natolik vyrazne, aby mohly být tímto termínem označovány. Lze však řici, e k promene demografického chování obyvatel eske republiky z pohledu intenzity sňatečnosti a věku pŕi sňatku, i pŕes neshodne názory týkající se označení těchto změn, během studované periody dolo.

SEZNAM POUŽIT LITERATURY

BERANOVÁ, Lenka, 2002a. Sňatečnost. In: PAVLK, Z. a M. KUČERA, ed. *Populan vývoj eske republiky 1990–2002*. Praha: Katedra demografie a geodemografie Pŕırodovdeck fakulty Univerzity Karlovy v Praze, s. 23–32. ISBN 80-902686-8-4.

BERANOVÁ, Lenka, 2002b. Sňatečnost. In: PAVLK, Z. a M. KUČERA, ed. *Populan vývoj eske republiky 2001*. Praha Katedra demografie a geodemografie Pŕırodovdeck fakulty Univerzity Karlovy v Praze, s. 21–28. ISBN 80-902686-7-6.

CLIQUET, R. L., 1991. The second demographic transition: fact or fiction? *Population studies*[online]. Strasbourg: Council of Europe. [cit. 2014-04-22]. ISBN 92-871-1963-5. Dostupn z: <http://books.google.cz/books?id=zhM9pAunBZsC&lpg=PA9&ots=2wqxfE0i3R&dq=Europe%E2%80%99s%20Second%20Demographic%20Transition&pg=PA6#v=onepage&q=Europe%E2%80%99s%20Second%20Demographic%20Transition&f=false>

ERMKOV, Marie, 1997. *Rodina a měnící se tender role – sociln analýza eske rodiny*. Praha: Sociologick stav Akademie věd eske republiky. Pracovní texty. Ro. 97, . 8., 92 s. ISBN 80-85950-42-1.

ESK STATISTICK ÚŘAD, 1995. *Sňatečnost a rozvodovost v eske republice v letech 1960–1994*. Praha: esk statistick úřad, 84 s. Zprávy a rozborů.

ESK STATISTICK ÚŘAD, 2007. Metodick vysvětlivky. *Demografick ročenka eske republiky* [online]. [cit. 2014-03-27]. Dostupn z: http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/o/4019-07-2006-metodicke_vysvetlivky

DAUDOV, Alena, 2011. *Změny struktur sňatečnosti v eske republice: poatek 21. století versus 80. léta 20. století*. Praha. Bakalřsk práce. Univerzita Karlova v Praze, Pŕırodovdeck fakulta, katedra demografie a geodemografie.

FEDERÁLNÍ STATISTICK ÚŘAD, 1989. *Tabulky sňatečnosti svobodných SR, ČSSR a SSR za roky 1961–1988*. Praha, 171 s.

FIALA, Tomř, 2005. *Výpočty aktuřsk demografie v tabulkovm procesoru*. Praha: Oeconomica, 177 s. ISBN 80-245-0821-4.

FIALOV, Ludmila, Dana HAMPLOV, Milan KUČERA a Simona VYMĚTALOVÁ, 2000. *Pŕedstavy mladých lidí o manželstv a rodičovstv*. Praha: Sociologické nakladatelství. 163 s. ISBN 80-85850-87-7.

FIALOV, Ludmila, 2006. Trendy ve sňatkovém chování obyvatelstva eske republiky ve 20. století. *Demografie: revue pro výzkum populačního vývoje*. Ro. 48, . 2, s. 97–108. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/100032D249/\\$File/demografie_2_2006.pdf](http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/100032D249/$File/demografie_2_2006.pdf)

FIALOV, Ludmila a Květa KALIBOVÁ, 2010. Formování a rozpad partnerských svazků. In: *Demografická situace eske republiky: Proměny a kontexty 1993–2008*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, s. 133–156. ISBN 978-80-7419-024-7.

FUEK, Petr, 2006. Věková homogamie eskych sňatků 1920–2000. *Sociologický asopis*[online]. Roč. 42, . 4, s. 719–739 [cit. 2014-03-10]. ISSN 2336-128X. Dostupné z: http://sreview.soc.cas.cz/uploads/b2cb9930f9deeb5612f9ad06e830ab017a3c435e_220_07fucik17.pdf

GLICK, Paul C. a Emanuel LANDAU, 1950. Age as a factor in marriage. *American Sociological Review*. Roč. 15, . 4, s. 517–529. ISSN 0003-1224.

HAMPLOV, Dana, 2000. Postoje k manželstv a rodičovstv. In: *Pŕedstavy mladých lidí o manželstv a rodičovstv*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, s. 67–98. ISBN 80-85850-87-7.

HAMPLOV, Dana, 2003a. vod. In: *eske ženy: vzdělání, partnerství, reprodukce a rodina*. 1. vyd. Praha: Sociologický stav AV R, s. 5–10. ISBN 80-7330-040-0.

HAMPLOV, Dana, 2003b. Vstup do manželstv a vzdělání eskych žen: generace 1952–1982. In: *eske ženy: vzdělání, partnerství, reprodukce a rodina*. 1. vyd. Praha: Sociologický stav AV R, s. 11–40. ISBN 80-7330-040-0.

HAMPLOV, Dana, 2006. Sňatečnost, nesezdan soužití a veŕejne mnn. In: KOCOURKOV, J. a L. RABUIC, ed. *Sňatek a rodina: zájem soukromý nebo veŕejny?*. Praha: Katedra demografie a geodemografie Pŕirodovedecke fakulty Univerzity Karlovy v Praze, s. 12–19. ISBN 80-86561-93-3.

HEBÁK, Petr, Jr HUSTOPECKÝ a Iva MALÁ, 2005. *Vícerozměrné statistické metody (2)*. 1. vyd. Praha: Informatorium, 239 s. ISBN 80-7333-036-9.

CHALOUPKOV, Jana a Eva SOUKUPOVÁ, 2007. Postoje k manželstv, nesezdanému soužití a rodičovstv mimo manželstv. In: HAMPLOV, D., ed. *Děti na ps knížku?: Mimomanželska plodnost v R*. Praha: Sociologický stav Akademie věd R, s. 29–48. ISBN 978-80-7330-128-6.

KALIBOVÁ, Květa, 1997. *vod do demografie*. Praha: Karolinum, 52 s. ISBN 80-7184-428-4.

KALIBOVÁ, Květa, 2001. *vod do demografie*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 52 s. ISBN 80-246-0222-9.

KATRŇÁK, Tomař, 2001. Strukturální pŕiiny poklesu sňatečnosti a nárůstu svobodných v devadesátých letech v eske republice. *Sociologický asopis*[online]. Roč. 37, . 2, s. 225–239 [cit. 2014-02-15]. ISSN 2336-128X. Dostupn z: http://sreview.soc.cas.cz/uploads/3784db59df28d195b38527202a1e9f0f474a20ef_152_01-2KATR.N.pdf

KATRŇÁK, Tomař, 2008. *Spŕznni volbou?: Homogamie a heterogamie manželských párů v eske republice*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 240 s. ISBN 978-80-86429-98-4.

KOCOURKOV, Jiřina a Ladislav RABUřIC, 2006. *Sňatek a rodina: zájem soukromý nebo veŕejny?*. Praha: Katedra demografie a geodemografie Pŕirodovdecke fakulty Univerzity Karlovy v Praze, 158 s. ISBN 80-86561-93-3.

KOSHIN, Felix, 2002. *Akturska demografie*. Praha: Oeconomica, 100 s. ISBN 80-245-0403-0.

KUČERA, Milan, 2000. Pŕedstavy o postavení sňatku a narození dt v životní dráze mladých lidí. In: *Pŕedstavy mladých lidí o manželství a rodičovství*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, s. 45–66. ISBN 80-85850-87-7.

PAVLÍK, Zdeněk, Jitka RYCHTAŘIKOV a Alena řUBRTOV, 1986. *Základy demografie: celostátní vysokořkolska pŕruka pro studenty pŕirodovdeckch, ekonomických, filozofických a lékařských fakult*. 1. vyd. Praha: Academia, 732 s.

PAVLÍK, Zdeněk a Milan KUČERA, 2002. vod. In: *Populační vývoj eske republiky 1990–2002*. Praha: Katedra demografie a geodemografie Pŕirodovdecke fakulty Univerzity Karlovy v Praze, s. 5–12. ISBN 80-902686-8-4.

RABUřIC, Ladislav, 1996. O souasnm vývoji manželského a rodinného chování v eske republice. *Demografie: revue pro výzkum populačního vývoje*. Ro. 38, . 3, s. 173–180. Dostupn z: <https://docs.google.com/folderview?pli=1&id=0Bwo5H2vnLAXYR1JRNjZCY3ZoZXc>

RYCHTAŘIKOV, Jitka, 1995. Sňatečnost svobodných v eske republice dŕve a dnes. *Demografie: revue pro výzkum populačního vývoje*. Ro. 37, . 3, s. 157–172. Dostupn z: <https://docs.google.com/folderview?pli=1&id=0Bwo5H2vnLAXYR1JRNjZCY3ZoZXc>

RYCHTAŘKOV, Jitka, 1996. Souasne změny charakteru reprodukce v eske republice a mezinárodní situace. *Demografie: revue pro výzkum populačního vývoje*. Ro. 38, . 2, s. 77–89. Dostupné z: <https://docs.google.com/folderview?pli=1&id=0Bwo5H2vnLAXYR1JRNjZCY3ZoZXc>

RYCHTAŘKOV, Jitka, 1997. Nechci této společnosti namlouvat, že se nic neděje. *Demografie: revue pro výzkum populačního vývoje*. Ro. 39, . 4, s. 267–268. Dostupné z: <https://docs.google.com/folderview?pli=1&id=0Bwo5H2vnLAXYR1JRNjZCY3ZoZXc>

RYCHTAŘKOV, Jitka, 2010. Nová demografická situace v eske republice od poatku devadesátých let. In: *Demografická situace eske republiky: Proměny a kontexty 1993–2008*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, s. 37–46. ISBN 978-80-7419-024-7.

SEGER, Jan a Richard HINDLS, 1995. *Statistické metody v tržním hospodárství*. Praha: Victoria Publishing, 435 s. ISBN 80-7187-058-7.

SPERL, Melissa, 2002. Is there a right age for marriage?. *Health (Time Inc. Health)* [online]. Roč. 16, . 5, s. 120–124 [cit. 2014-03-04]. Dostupné z: <http://connection.ebscohost.com/c/articles/6765954/there-right-age-marriage>

ŠŤASTNÁ, Anna, 2006. Měnící se struktura rodin a závislé děti. In: *Demografické informann centrum. Demograficky informann portal* [online]. [cit. 2014-03-03]. Dostupne z: http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku=&artclID=375

TOUŠEK, Vaclav, Josef KUNC a Jiři VYSTOUPIL, 2008. *Ekonomicka a socilni geografie*. Plze: A. enek, 411 s. ISBN 978-80-7380-114-4.

VAN de KAA, Dirk J., 2002. The idea of a second demographic transition in industrialized countries. *Paper presented at the sixth welfare policy seminar of the national institute of population and social security* [online]. [cit. 2014-04-16]. Dostupne z: http://websv.ipss.go.jp/webj-ad/WebJournal.files/population/2003_4/Kaa.pdf

VAN POPPEL, Frans, Aart C. LIEFBROER, Jeroen K. VERMUT a Wilma SMEEK, 2001. Love, necessity and opportunity: Changing patterns of marital age homogamy in the Netherlands, 1850–1993. *Population Studies: a journal of demography* [online]. Roč. 55, . 1, s. 1–13 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://arno.uvt.nl/show.cgi?fid=13997>

VYMĚTALOVÁ, Simona, 2000. Partnerský vztah. In: *Pŕedstavy mladých lidí o manželství a rodičovství*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, s. 99–133. ISBN 80-85850-87-7.

ZVÁRA, Karel, 2000. *Biostatistika*. Praha: Karolinum, 210 s. ISBN 80-7184-773-9.

ZVÁRA, Karel, 2013. *Základy statistiky v prostŕedi R*. Praha: Karolinum, 260 s. ISBN 978-80-246-2245-3.

SEZNAM POUŽITÝCH DATOVÝCH ZDROJŮ

FEDERÁLNÍ STATISTICKÝ ÚŘAD, 1989. *Tabulky sňatečnosti svobodných ČSSR, ČSR a SSR za roky 1961–1988*. Praha, 171 s.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2013a. *Demografické ročenky (pramenn díla) 2009–1990* [online]. [cit. 2014-02-15]. Dostupn z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/casova_rada_demografie_2009_1990

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2013b. *Demografická ročenka eske republiky 2012* [online]. [cit. 2014-02-15]. Dostupn z: <http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/p/4019-13>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2014a. *Demografické ročenky (pramenn díla) 2010–2011* [online]. [cit. 2014-02-15]. Dostupn z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/casova_rada_demografie

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2014b. *Obyvatelstvo – roční asove řady* [online]. [cit. 2014-03-24]. Dostupn z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/obyvatelstvo_hu

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Vývoj hodnot ukazatele dolního a horního kvartilu rozložení tabulkových sňatků a věkového mediánu mužů a žen v letech 1993–2012 v České republice	61
Příloha 2: Poloha „těžiště“ sňatků dle vzájemného věku svobodných snoubenců v roce 1994 v České republice	62
Příloha 3: Poloha „těžiště“ sňatků dle vzájemného věku svobodných snoubenců v roce 2010 v České republice	62
Příloha 4: Jednovýchodná tabulka sňatečnosti svobodných mužů za rok 1993 v České republice	63
Příloha 5: Jednovýchodná tabulka sňatečnosti svobodných mužů za rok 2012 v České republice	64
Příloha 6: Jednovýchodná tabulka sňatečnosti svobodných žen za rok 1993 v České republice	65
Příloha 7: Jednovýchodná tabulka sňatečnosti svobodných žen za rok 2012 v České republice	66

PŘÍLOHY

Příloha 1: Vývoj hodnot ukazatele dolního a horního kvartilu rozložení tabulkových sňatků a věkového mediánu mužů a žen v letech 1993–2012 v České republice

Rok	Muži			Ženy		
	Q ₁	Q ₂	Q ₃	Q ₁	Q ₂	Q ₃
1993	21,86	24,17	27,44	19,89	21,93	25,03
1994	22,35	24,93	28,38	20,37	22,66	25,88
1995	22,82	25,48	29,12	20,87	23,36	26,73
1996	23,26	26,01	29,61	21,28	23,80	27,06
1997	23,71	26,53	30,24	21,66	24,27	27,66
1998	24,11	26,96	30,77	22,00	24,64	28,06
1999	24,54	27,43	31,26	22,46	25,12	28,52
2000	24,92	27,79	31,59	22,77	25,43	28,81
2001	25,35	28,26	32,04	23,20	25,94	29,29
2002	25,76	28,73	32,53	23,59	26,34	29,75
2003	26,21	29,26	33,18	24,00	26,80	30,20
2004	26,54	29,53	33,40	24,29	27,10	30,44
2005	26,76	29,75	33,67	24,51	27,28	30,68
2006	27,03	30,05	34,00	24,77	27,55	30,96
2007	27,17	30,20	34,17	24,83	27,63	31,02
2008	27,41	30,46	34,56	25,02	27,85	31,32
2009	27,80	30,97	35,22	25,43	28,27	31,86
2010	28,01	31,19	35,41	25,66	28,48	32,07
2011	28,00	31,24	35,46	25,77	28,67	32,35
2012	28,07	31,31	35,53	25,86	28,69	32,24

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty na základě jednovýchodných tabulek sňatečnosti svobodných

Poznámky: Q₁ vyjadřuje dolní kvartil rozložení tabulkových sňatků, Q₂ značí věkový medián a Q₃ znázorňuje horní kvartil rozložení tabulkových sňatků.

Pŕiloha 2: Poloha „teziřte“ sňatků dle vzájemného věku svobodných snoubenců v roce 1994 v eske republice

		Věk nevnesty																									
		16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40+	
Věk zenicha	16	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	17	4	12	18	13	2	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	18	30	64	463	331	162	84	36	10	3	8	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	19	23	112	855	807	451	198	77	27	29	5	3	5	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
	20	28	129	1094	1375	1192	489	198	82	37	32	17	9	3	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
	21	25	115	957	1319	1315	867	381	160	91	53	18	9	3	3	4	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
	22	8	75	739	1037	1145	831	613	272	99	62	35	17	12	9	3	3	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0
	23	9	48	502	862	917	707	538	513	207	94	53	19	13	3	8	4	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1
	24	3	25	403	520	692	641	509	428	328	148	52	35	20	11	4	7	4	1	0	1	0	0	0	1	0	0
	25	4	13	232	384	487	492	353	393	326	205	81	43	15	17	12	6	2	2	1	1	0	1	2	0	1	1
	26	4	8	147	249	366	325	330	277	192	160	119	49	23	19	17	7	5	3	2	2	0	1	0	0	0	0
	27	0	5	94	165	231	242	195	223	191	169	116	71	29	25	12	6	3	1	0	0	0	0	0	0	0	1
	28	0	9	65	120	153	146	161	162	116	128	83	61	42	25	19	10	2	3	2	2	2	0	0	0	0	0
	29	1	3	49	79	117	118	116	141	114	93	65	56	45	28	23	12	3	4	2	5	2	2	0	1	1	1
	30	0	2	21	45	73	75	72	84	64	73	59	46	40	27	19	15	4	0	5	2	2	0	1	0	1	3
	31	1	0	16	21	47	53	53	51	54	47	39	37	24	30	25	3	12	2	4	0	1	1	0	1	1	1
	32	0	1	12	19	26	31	35	36	30	28	23	23	32	16	16	13	2	4	4	0	0	0	0	0	1	1
	33	0	1	8	5	13	21	25	23	19	24	15	16	19	12	9	11	6	6	4	0	3	1	1	0	2	2
	34	0	1	6	5	11	15	14	25	17	16	15	16	15	15	13	9	2	3	2	3	3	2	2	0	2	2
	35	0	0	1	6	14	5	9	13	10	10	11	11	15	18	11	5	7	3	4	1	2	1	2	0	3	3
36	0	0	4	7	2	8	4	10	6	8	8	9	13	2	10	9	7	6	3	1	4	2	2	0	5	5	
37	0	0	5	1	6	3	6	3	4	10	5	5	6	5	4	3	3	5	5	2	2	1	1	1	1	1	
38	0	0	1	3	4	3	3	5	8	3	6	8	6	3	6	3	1	7	3	2	1	2	0	1	3	3	
39	0	0	1	3	4	3	5	1	3	7	6	3	5	4	2	4	5	2	3	2	2	2	2	1	0	0	
40+	0	1	4	2	4	4	9	10	8	11	6	10	13	5	13	8	4	13	7	10	8	8	12	8	69	69	

Zdroj: ČSÚ, vlastní upra

Pŕiloha 3: Poloha „teziřte“ sňatků dle vzájemného věku svobodných snoubenců v roce 2010 v eske republice

		Věk nevnesty																									
		16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40+	
Věk zenicha	16	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	17	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	18	2	1	7	4	2	5	0	0	0	0	2	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	19	1	1	7	18	15	3	3	4	3	4	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
	20	0	3	16	32	35	21	7	10	12	5	3	3	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0
	21	0	2	17	33	55	53	46	25	13	19	9	12	6	3	2	1	0	3	0	0	1	0	1	0	0	
	22	0	2	20	46	59	69	78	61	34	24	21	13	13	7	9	3	2	1	3	1	0	0	0	0	1	
	23	0	2	8	40	67	81	122	130	100	60	35	21	19	16	12	7	3	7	4	2	1	0	0	0	1	
	24	0	1	10	31	57	83	149	190	208	150	84	50	44	28	27	10	9	4	5	4	0	0	0	0	0	
	25	0	0	13	34	61	100	142	181	254	323	214	112	85	50	30	37	12	12	7	5	2	0	1	0	0	
	26	0	2	11	14	57	86	125	198	304	343	379	180	142	91	51	38	24	13	9	7	5	0	2	0	1	
	27	0	0	8	22	38	98	121	184	262	365	409	432	260	131	78	69	23	30	13	5	6	7	3	2	0	
	28	0	0	6	20	41	65	118	164	269	341	376	441	444	211	141	72	45	38	21	20	8	6	1	2	1	
	29	0	0	6	13	18	44	86	141	201	281	344	437	416	345	214	129	70	48	22	11	9	3	3	3	1	
	30	0	2	6	14	25	44	75	119	164	260	354	401	368	386	341	162	100	39	34	25	11	6	3	0	4	
	31	0	1	3	9	21	37	65	86	146	215	251	333	333	333	342	246	139	81	40	26	19	4	10	3	3	
	32	0	0	4	4	12	21	50	55	109	149	196	248	262	250	271	230	163	91	42	31	14	7	7	3	8	
	33	0	0	2	3	14	19	25	49	70	96	170	177	211	184	220	169	166	115	64	36	27	10	9	3	5	
	34	0	0	1	2	12	17	29	28	55	78	94	137	150	177	174	144	140	115	76	39	16	14	6	1	6	
	35	0	1	3	6	7	12	16	21	47	50	74	76	96	118	106	116	93	74	77	59	22	14	10	6	11	
36	0	0	3	4	5	10	10	19	27	42	58	59	73	88	78	73	79	62	60	53	50	11	6	7	7		
37	0	0	1	2	1	1	4	10	19	22	31	40	36	42	44	53	36	47	42	43	30	8	8	5	3		
38	0	0	0	1	1	2	5	7	8	11	10	15	32	26	33	32	28	29	28	25	19	8	7	4	8		
39	0	0	0	0	2	5	1	5	6	7	12	20	17	24	26	29	19	25	18	18	14	13	8	2	7		
40+	0	0	0	1	6	5	5	9	16	16	18	35	35	40	51	63	62	57	59	53	57	40	25	23	96	96	

Zdroj: ČSÚ, vlastní upra

Příloha 4: Jednovýhodná tabulka sňatečnosti svobodných mužů za rok 1993 v České republice

Rok narození (z)	Stav k 1.1.		Události		Tabulková data					
	věk (x)	${}^zP_{1.1.1}^s$	${}^zD_t^s$	${}^zS_t^s$	${}^zq_t^m$	l_x^m	d_x^m	$(x+1) \times d_x^m$	$d_x^m(\text{cumul})$	$d_x^m(\text{rel})$
1977	15	90535	58	5	0,00006	100000	6	88	6	0,000
1976	16	92979	57	66	0,00071	99994	71	1207	77	0,001
1975	17	95006	96	1066	0,01123	99923	1122	20191	1198	0,015
1974	18	94780	122	2830	0,02988	98802	2952	56088	4150	0,051
1973	19	85261	97	4563	0,05355	95850	5133	102652	9283	0,114
1972	20	71753	89	6244	0,08707	90717	7899	165883	17182	0,211
1971	21	60319	68	6481	0,10751	82818	8903	195875	26085	0,320
1970	22	49469	62	5976	0,12088	73915	8935	205498	35020	0,429
1969	23	39603	73	5247	0,13261	64980	8617	206811	43637	0,535
1968	24	31784	46	4134	0,13016	56363	7336	183404	50973	0,625
1967	25	26561	53	3167	0,11935	49027	5852	152140	56825	0,697
1966	26	22605	43	2425	0,10738	43175	4636	125175	61461	0,754
1965	27	20013	35	2017	0,10087	38539	3888	108851	65349	0,801
1964	28	18081	31	1579	0,08740	34651	3029	87832	68377	0,838
1963	29	15199	43	1152	0,07590	31623	2400	72007	70777	0,868
1962	30	11949	44	757	0,06347	29223	1855	57497	72632	0,891
1961	31	10888	36	609	0,05603	27368	1533	49066	74166	0,909
1960	32	9961	44	493	0,04960	25834	1281	42288	75447	0,925
1959	33	9220	33	370	0,04020	24553	987	33561	76434	0,937
1958	34	9365	34	328	0,03509	23566	827	28941	77261	0,947
1957	35	9506	40	273	0,02878	22739	654	23559	77915	0,955
1956	36	9214	48	246	0,02677	22085	591	21873	78507	0,963
1955	37	8950	67	179	0,02008	21493	431	16396	78938	0,968
1954	38	8432	51	171	0,02034	21062	428	16709	79366	0,973
1953	39	8202	58	136	0,01664	20634	343	13734	79710	0,977
1952	40	7943	61	118	0,01491	20290	303	12406	80012	0,981
1951	41	7391	63	98	0,01332	19988	266	11179	80279	0,984
1950	42	7200	63	71	0,00990	19721	195	8399	80474	0,987
1949	43	6414	71	71	0,01113	19526	217	9563	80691	0,989
1948	44	6381	80	55	0,00867	19309	167	7537	80859	0,992
1947	45	6093	89	53	0,00876	19141	168	7715	81026	0,994
1946	46	5661	91	44	0,00784	18974	149	6987	81175	0,995
1945	47	4568	70	28	0,00618	18825	116	5581	81291	0,997
1944	48	4327	89	23	0,00537	18709	100	4923	81392	0,998
1943	49	4198	85	35	0,00842	18608	157	3918	81549	1,000
	50'					18530	81470			

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Příloha 5: Jednovýchoďná tabulka sňatečnosti svobodných mužů za rok 2012 v České republice

Rok narození (z)	Stav k 1.1.		Události		Tabulková data					
	věk (x)	${}^zP_{1.1.t}^s$	${}^zD_t^s$	${}^zS_t^s$	${}^zq_t^m$	l_x^m	d_x^m	$(x+1) \times d_x^m$	$d_x^m(\text{cumul})$	$d_x^m(\text{rel})$
1996	15	46732	14	0	0,00000	100000	0	0	0	0,000
1995	16	49661	17	1	0,00002	100000	2	34	2	0,000
1994	17	55157	27	11	0,00020	99998	20	359	22	0,000
1993	18	62397	42	44	0,00071	99978	71	1340	92	0,002
1992	19	63148	44	106	0,00168	99908	168	3355	260	0,005
1991	20	66922	42	213	0,00318	99740	318	6669	578	0,011
1990	21	67205	42	383	0,00570	99422	567	12469	1145	0,021
1989	22	66372	52	540	0,00814	98855	805	18506	1949	0,036
1988	23	68334	46	980	0,01435	98051	1407	33760	3356	0,063
1987	24	67006	45	1345	0,02008	96644	1941	48514	5296	0,099
1986	25	66716	53	1836	0,02753	94704	2607	67788	7904	0,148
1985	26	65381	42	2346	0,03589	92096	3306	89253	11209	0,210
1984	27	62822	58	2692	0,04287	88791	3807	106583	15016	0,281
1983	28	58952	67	2855	0,04846	84984	4118	119424	19134	0,358
1982	29	55713	41	2964	0,05322	80866	4304	129113	23438	0,438
1981	30	51119	55	2713	0,05310	76562	4066	126031	27503	0,514
1980	31	49348	59	2578	0,05227	72497	3790	121267	31293	0,585
1979	32	49260	67	2356	0,04786	68707	3288	108516	34581	0,647
1978	33	45698	60	2060	0,04511	65419	2951	100331	37532	0,702
1977	34	41497	59	1665	0,04015	62468	2508	87787	40040	0,749
1976	35	37697	50	1337	0,03549	59960	2128	76608	42168	0,789
1975	36	34157	67	1090	0,03194	57832	1847	68350	44016	0,823
1974	37	30803	63	885	0,02876	55984	1610	61185	45626	0,853
1973	38	25775	78	634	0,02463	54374	1339	52240	46965	0,878
1972	39	20996	69	439	0,02094	53035	1111	44429	48076	0,899
1971	40	17751	36	313	0,01765	51924	916	37576	48992	0,916
1970	41	15380	52	247	0,01609	51008	821	34463	49813	0,932
1969	42	13782	52	175	0,01272	50187	638	27454	50451	0,944
1968	43	12116	60	156	0,01291	49549	640	28140	51091	0,956
1967	44	11336	47	99	0,00875	48909	428	19261	51519	0,964
1966	45	10704	64	90	0,00843	48481	409	18807	51928	0,971
1965	46	10362	63	89	0,00862	48072	414	19465	52342	0,979
1964	47	10195	74	75	0,00738	47658	352	16890	52694	0,986
1963	48	9364	78	72	0,00772	47306	365	17898	53059	0,992
1962	49	8022	80	69	0,00864	46941	406	10144	53465	1,000
	50'					46738	53262			

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Pŕiloha 6: Jednovychodn tabulka sňatečnosti svobodných en za rok 1993 v eske republice

Rok narozen (z)	Stav k l.l.		Události		Tabulkov data					
	věk (x)	${}^zP_{1..t}^s$	${}^zD_t^s$	${}^zS_t^s$	${}^zq_t^m$	l_x^m	d_x^m	$(x+1) \times d_x^m$	$d_x^m(\text{cumul})$	$d_x^m(\text{rel})$
1977	15	86705	21	94	0,00108	100000	108	1735	108	0,001
1976	16	88921	31	721	0,00811	99892	810	13772	919	0,010
1975	17	90567	31	5334	0,05891	99081	5836	105056	6755	0,077
1974	18	83473	27	9279	0,11118	93245	10367	196972	17122	0,195
1973	19	65111	29	9617	0,14773	82878	12244	244879	29366	0,335
1972	20	47626	22	7153	0,15023	70634	10611	222832	39977	0,455
1971	21	34561	24	5206	0,15068	60023	9045	198980	49021	0,559
1970	22	25316	19	3791	0,14980	50979	7637	175645	56658	0,646
1969	23	18265	14	2720	0,14898	43342	6457	154965	63115	0,719
1968	24	13585	9	1875	0,13807	36885	5093	127313	68208	0,777
1967	25	10816	7	1338	0,12375	31792	3934	102288	72142	0,822
1966	26	8837	12	967	0,10950	27858	3050	82363	75192	0,857
1965	27	7634	6	753	0,09868	24808	2448	68542	77640	0,885
1964	28	6900	13	545	0,07906	22360	1768	51265	79408	0,905
1963	29	5863	8	398	0,06793	20592	1399	41964	80807	0,921
1962	30	4575	6	301	0,06584	19193	1264	39171	82070	0,935
1961	31	4010	12	235	0,05869	17930	1052	33674	83123	0,947
1960	32	3730	10	163	0,04376	16877	739	24371	83861	0,955
1959	33	3358	7	119	0,03547	16139	573	19466	84434	0,962
1958	34	3396	9	121	0,03568	15566	555	19438	84989	0,968
1957	35	3442	5	97	0,02820	15011	423	15240	85412	0,973
1956	36	3385	13	90	0,02664	14588	389	14378	85801	0,978
1955	37	3355	8	64	0,01910	14199	271	10305	86072	0,981
1954	38	3260	9	59	0,01812	13928	252	9844	86325	0,984
1953	39	3046	9	49	0,01611	13675	220	8813	86545	0,986
1952	40	3070	13	46	0,01502	13455	202	8283	86747	0,988
1951	41	3049	5	42	0,01379	13253	183	7674	86930	0,990
1950	42	3010	14	25	0,00833	13070	109	4679	87039	0,992
1949	43	2831	14	24	0,00850	12961	110	4847	87149	0,993
1948	44	2732	17	24	0,00881	12851	113	5096	87262	0,994
1947	45	2946	14	30	0,01021	12738	130	5981	87392	0,996
1946	46	2790	13	21	0,00754	12608	95	4471	87487	0,997
1945	47	2218	14	24	0,01085	12513	136	6520	87623	0,998
1944	48	2276	21	11	0,00486	12377	60	2945	87683	0,999
1943	49	2269	14	16	0,00707	12317	87	2178	87770	1,000
	50'					12273		87727		

Zdroj: S, vlastní výpočty

Pŕiloha 7: Jednovychodn tabulka sňatečnosti svobodných žen za rok 2012 v eske republice

Rok narození (z)	Stav k 1.1.		Události		Tabulkov data					
	věk (x)	${}^zP_{1.1.1}$	${}^zD_t^s$	${}^zS_t^s$	${}^zq_t^m$	l_x^m	d_x^m	$(x+1) \times d_x^m$	$d_x^m(\text{cumul})$	$d_x^m(\text{rel})$
1996	15	44274	9	5	0,00011	100000	11	181	11	0,000
1995	16	46961	11	20	0,00043	99989	43	724	54	0,001
1994	17	52357	14	78	0,00149	99946	149	2681	203	0,003
1993	18	59449	14	183	0,00308	99797	307	5838	510	0,008
1992	19	59609	13	417	0,00700	99490	696	13921	1206	0,020
1991	20	62650	16	671	0,01071	98794	1058	22223	2264	0,037
1990	21	63128	13	1080	0,01711	97736	1672	36789	3937	0,065
1989	22	61196	15	1404	0,02295	96063	2204	50697	6141	0,101
1988	23	61306	16	2014	0,03286	93859	3084	74012	9225	0,152
1987	24	57650	11	2639	0,04578	90775	4156	103894	13380	0,220
1986	25	54849	18	3182	0,05802	86620	5026	130675	18406	0,303
1985	26	51866	11	3407	0,06570	81594	5360	144729	23767	0,391
1984	27	46860	14	3459	0,07383	76233	5628	157585	29395	0,484
1983	28	42031	12	3064	0,07291	70605	5148	149285	34542	0,568
1982	29	38357	11	2792	0,07280	65458	4765	142960	39308	0,647
1981	30	33736	15	2225	0,06597	60692	4004	124116	43312	0,713
1980	31	30849	19	1663	0,05392	56688	3057	97820	46368	0,763
1979	32	30507	18	1430	0,04689	53632	2515	82985	48883	0,804
1978	33	27933	23	1133	0,04058	51117	2074	70524	50957	0,838
1977	34	24353	15	885	0,03635	49043	1783	62397	52740	0,868
1976	35	21576	21	630	0,02921	47260	1381	49702	54121	0,890
1975	36	19248	22	466	0,02422	45879	1111	41121	55232	0,909
1974	37	16614	15	355	0,02138	44768	957	36366	56189	0,924
1973	38	13108	18	246	0,01878	43811	823	32088	57012	0,938
1972	39	10354	15	173	0,01672	42988	719	28752	57731	0,950
1971	40	8325	10	119	0,01430	42269	605	24787	58335	0,960
1970	41	6971	11	78	0,01120	41665	467	19596	58802	0,967
1969	42	6165	14	53	0,00861	41198	355	15247	59156	0,973
1968	43	5262	10	40	0,00761	40844	311	13674	59467	0,978
1967	44	4872	12	28	0,00575	40533	233	10496	59700	0,982
1966	45	4594	12	33	0,00719	40300	290	13334	59990	0,987
1965	46	4221	17	19	0,00451	40010	180	8482	60171	0,990
1964	47	4230	21	16	0,00379	39829	151	7249	60322	0,992
1963	48	3987	18	20	0,00503	39678	199	9775	60521	0,996
1962	49	3212	13	21	0,00655	39479	259	6466	60780	1,000
	50'					39349	60651			

Zdroj: S, vlastní výpočty